

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลย์ นิลวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์รอง สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์นี้อย่างใกล้ชิด เสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ตลอดจนอาจารย์วิชา อธิปอนันต์ ประชานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้ข้อเสนอแนะทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณอาจารย์เฉลิม มั่นมา อาจารย์ลดาพรรณ อุคร ที่ได้คำแนะนำอย่างค้ำใจ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือและกำลังใจจากบิดา มารดา ครอบครัวและเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนท่านอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวนาม จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอสามเงา เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบ้านตาก คุณรัตติยา พิกุลงาม คุณชนภูมิ ศรีจุพารักษ์ และคุณปราณี แก้วอยู่ ที่กรุณารวบรวมหนังสือและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้สนใจการศึกษาทั้งมวล กุศลอันพึงมีจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

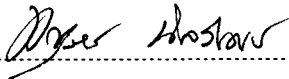
อรุณี เสือเหลือง

9 กรกฎาคม 2550

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ทศนคติที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
ชื่อและนามสกุล นางอรุณี เสือเหลือง
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.พรชุลี นิลวิเศษ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง

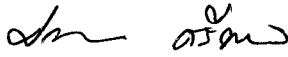
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์วิชา อธิปอนันต์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรชุลี นิลวิเศษ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล)

วันที่ 22 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

ชื่อวิทยานิพนธ์ ทักษะคดีที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

ผู้วิจัย นางอรุณี เสือเหลือง **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา**
(1) รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลย์ นิลวิเศษ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง **ปีการศึกษา**
2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (2) ระดับทักษะคดีของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรและลักษณะนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประชากรคือสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก จำนวน 755 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย กลุ่มตัวอย่าง 129 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า (1) ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 50.36 ปี มีสถานภาพการเป็นสมาชิกของกลุ่มเฉลี่ย 12.02 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.56 คน มีตำแหน่งสมาชิกในกลุ่ม ตั้งแต่รกรากมาตั้งแต่บรรพบุรุษ รายได้ในภาคเกษตรเฉลี่ยปีละ 51,676.38 บาท รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ยปีละ 82,121.81 บาท รายจ่ายในครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 70,228.00 บาท มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 15.98 ไร่ เป็นพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 14.01 ไร่ เป็นพื้นที่เช่าเฉลี่ย 11.93 ไร่ (2) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีทักษะคดีที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรระดับเห็นด้วยอย่างมาก ในด้านการจัดการบ้านเรือน ด้านการถนอมอาหารและโภชนาการ ด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า และด้านการพัฒนาปัจจัยสี่ ในการดำรงชีพ และระดับเห็นด้วยในด้านหัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์ นอกจากนี้สมาชิกมีทักษะคดีเห็นด้วยต่อลักษณะของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร (3) สมาชิกมีปัญหาภาพรวมระดับน้อยในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยปัญหาที่มีระดับปานกลางได้แก่ สมาชิกขาดจิตสำนึกในการเป็นสมาชิกกลุ่มความรับผิดชอบต่อกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตและผลผลิตของกลุ่ม และความรู้ในการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าและหัตถกรรมศิลปประดิษฐ์ พร้อมกับให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมี กิจกรรมกลุ่มที่ต่อเนื่องโดยใช้วิทยากรในท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่คูแลใกล้ชิด

คำสำคัญ ทักษะคดี ส่งเสริมเคหกิจเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

Thesis title: Attitudes Toward Home Economic Extension of Farm Women Group Members in Sam-ngao District, Tak Province

Researcher: Mrs. Arunee Sualuang ; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension) ; **Thesis advisors:** (1) Dr. Pornchulee Nilvises . Associate Professor ; (2) Dr. Jinda Klibthong . Associate Professor ; **Academic year :** 2006

ABSTRACT

The objectives of this study were to study : (1) some fundamental data of farm women group members in Sam-ngao District, Tak Province; (2) the attitude level of the farm women group members towards the home-economics extension work and characters of the extension worker in home-economics; and (3) the problems and recommendations of the home-economics extension of the farm women group members.

Through the use of simple random sampling among 755 group members, 129 were picked as the sample groups . The instrument employed was the questionnaires. The data collected was then processed through statistical analysis of percentage, means and standard deviation, using the package computerized program

The research resulted as the following : (1) the social and economic fundamental data of the farm women group members, whose average ages were 50.36 years, was that they had been group members for 12.02 years on average. Of the average number of 4.56 persons in a family, most had become group members since their ancestors' settlements. The average agricultural income per year was 51,676.38 baht. The yearly average income from outside agriculture was 82,121.81 baht. The yearly average expenditure in the family was 70,228.00 baht. The occupied area was 15.98 rai, 14.01 rai belonged to themselves, while the other 11.93 rai was hired; (2) the farm women group members had a much-agreed upon attitude towards the agricultural home-economics extension work in home-management, food preservation and nutrition, food process to added value, and development of four basic needs for living; and they had a generally-agreed upon attitude towards handicraft and artwork, and characters of the extension worker in home-economics; and (3) the group members faced the less problems in all points of the extension of the agricultural home-economics; however the moderate problems were that they lacked of the following: a sense of belonging to group membership and the responsibility to group, participation in selling their product in group, and knowledge in process to added value in handicraft and art work. They recommended that there should be extended and continuing group activities by inviting the local wisdom person to provide knowledge; and keeping closely from the officers.

Keywords: Attitude, Home Economics Extension, Farm women Group Members

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่จะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ	7
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	12
แนวคิดเกี่ยวกับงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร	21
สภาพการส่งเสริมงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	27
แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ	29
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	47
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางบางประการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 2 ทำหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะ	
การดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร	57
ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการส่งเสริม	
เคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	64
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	67
สรุปการวิจัย	67
อภิปรายผล	72
ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม	77
ภาคผนวก	82
แบบสัมภาษณ์	84
ประวัติผู้วิจัย	94

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน 44
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 49
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 52
ตารางที่ 4.3	ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริม เคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้านการ จัดการบ้านเรือน 57
ตารางที่ 4.4	ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริม เคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้านการ ถนอมอาหารและโภชนาการ 58
ตารางที่ 4.5	ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริม เคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้านการ แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า 59
ตารางที่ 4.6	ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริม เคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้าน หัตถกรรมและศิลปะประดิษฐ์ 60
ตารางที่ 4.7	ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริม เคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้านการ พัฒนาปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ 61
ตารางที่ 4.8	ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะของนักวิชาการส่งเสริม การเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร 62

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.9 ปัญหาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการส่งเสริมเคหกิจเกษตร ในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	64
ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการส่งเสริมเคหกิจเกษตร ในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	66

ฉ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาชนบทเป็นรากฐานของความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ จำเป็นต้องพัฒนาสถาบันครอบครัวเกษตรกรในชนบท นั่นคือการพัฒนาสมาชิกในครอบครัวเกษตรกร ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ ลูก ให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพการเกษตร รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวด้วย จากสถิติ พ.ศ.2536 มีประชากรวัยแรงงานอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิงจำนวนประมาณ 27.8 ล้านคน ในจำนวนนี้ 12.9 ล้านคนเป็นแรงงานสตรีและเป็นสตรีที่อยู่ในชนบทถึง 8.3 ล้านคน ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนแรงงานที่ค่อนข้างมาก จากตัวเลขดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าแรงงานสตรีหรือแม่บ้านเกษตรกรเป็นกำลังสำคัญในการผลิตอาหาร ผลิตพืช ผลิตสัตว์ และยังมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจประกอบธุรกิจการเกษตร เป็นต้นว่าการกำหนดชนิด การซื้อปัจจัยการผลิต การจ้างแรงงาน การจำหน่ายผลผลิต บทบาทในการเพิ่มรายได้ของครอบครัว โดยการรับจ้างในไร่นาของผู้อื่น และแรงงานนอกภาคการเกษตร บทบาทในด้านการรับความรู้เทคโนโลยีการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ดังนั้น ในการพัฒนาการเกษตรให้มีความเจริญก้าวหน้า ต้องมีการพัฒนาหรือให้ความสนใจแก่สตรีในชนบท ต้องได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทและความรู้เท่าเทียมกับชาย เพื่อให้สามารถประกอบการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความคิดเห็นสอดคล้องในการปรับปรุงกิจการอาชีพการเกษตรของครอบครัว

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่เห็นความสำคัญของสตรีเกษตรกร จึงบรรจุงานส่งเสริมเทคนิคเกษตรเป็นแผนงานหนึ่งภายใต้นโยบายด้านสังคม โดยการสนับสนุนให้สตรีเกษตรกรรวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรได้รับการบริการต่างๆ ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาบทบาทแม่บ้านเกษตรกรให้สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาครอบครัว และพัฒนาการเกษตร โดยมีนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในท้องที่ทุกภูมิภาคในประเทศไทยเป็นผู้รับผิดชอบ

การพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของจังหวัดตาก ในปี พ.ศ.2538 ให้มีความสำคัญในการพัฒนางานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นอย่างมาก โดยกำหนดแนวทางพัฒนางานส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพและสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีความมั่นคงในการ

ประกอบอาชีพ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุกอำเภอมีการแปรรูปผลผลิตเกษตร เพื่อบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว จึงมีการสนับสนุนงานด้านส่งเสริมเคหกิจเกษตรอย่างจริงจังเพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความรู้และสามารถแปรรูปผลผลิตเกษตรได้ด้วยตนเอง

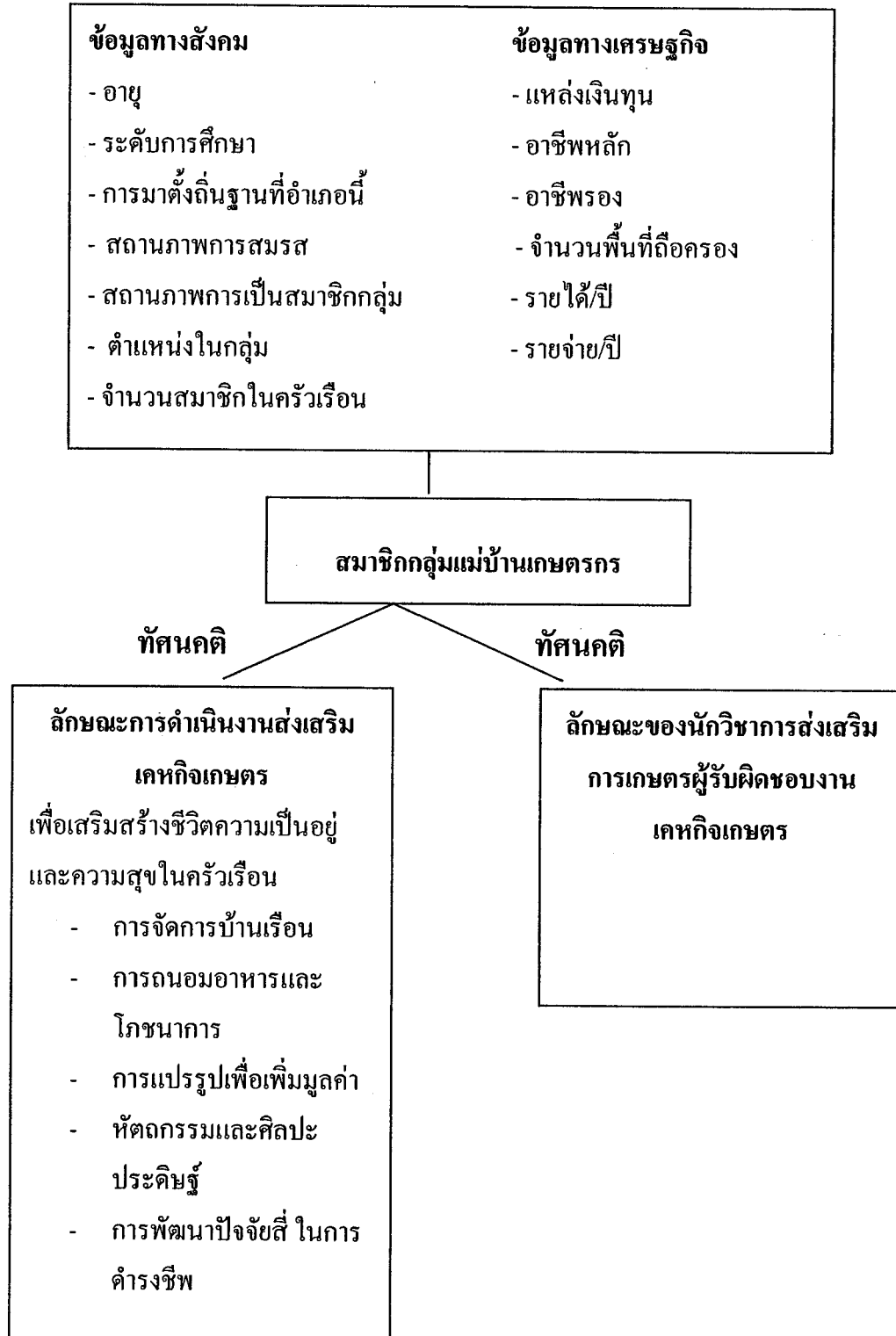
อำเภอสามเงา จังหวัดตาก จึงดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาสถาบันขึ้น ในท้องที่ 6 ตำบล 44 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 9,691 ครัวเรือน ประชากร 33,071 คน พื้นที่ทั้งหมด 1,535,512 ไร่ ซึ่งสำนักงานเกษตรอำเภอสามเงาดูแลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 38 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 1,357 คน จากการพัฒนาพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง จะเห็นได้จากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร่วมกันดำเนินกิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งบางกลุ่มผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน บางกลุ่มผลิตเพื่อจำหน่าย บางกลุ่มไม่ได้ดำเนินกิจกรรมเลย และบางกลุ่มดำเนินงานกิจกรรมยังไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี

ดังนั้นการจะดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรแก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสามเงา ให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้นั้น จึงควรศึกษาเรื่องทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรในอำเภอสามเงา จังหวัดตาก ซึ่งอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้งานส่งเสริมเคหกิจเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น โดยจะได้ทราบข้อมูลที่มีต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตร โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่
 - 2.2.1 ระดับทัศนคติที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร
 - 2.2.2 ระดับทัศนคติที่มีต่อลักษณะนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการส่งเสริมเคหกิจเกษตร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตการวัดทัศนคติของประชากรที่ศึกษา เฉพาะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ยังคงสภาพการเป็นสมาชิกในปี พ.ศ. 2549 ตามการจัดชั้นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมี 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับปรับปรุง

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 “สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” หมายถึง สมาชิกที่อยู่ในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในอำเภอสามเงา จังหวัดตาก ที่มีผลการดำเนินงาน และขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรจังหวัดตาก กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.2 “นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร” หมายถึง เจ้าหน้าที่สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอ สำเร็จการศึกษาด้านการเกษตร /หรือด้านคหกรรมศาสตร์ มีวุฒิปริญญาตรี /และได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตร / และด้านคหกรรมศาสตร์แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาหรือปรับปรุงการผลิตในอาชีพการเกษตรของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ในที่นี้ใช้คำว่า “นักวิชาการส่งเสริมเคหกิจเกษตร” ในการอธิบาย

5.3 “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” หมายถึง การรวมตัวกันของสตรีในภาคเกษตรตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป ในหมู่บ้านเดียวกัน ผู้ซึ่งมีความสนใจร่วมกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และมีการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้มีความสุขและมั่นคง มีการดำเนินกิจกรรมการผลิตเพื่อการบริโภคในครอบครัวและการจำหน่าย ตลอดจนเป็นแกนกลางในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรอื่น ๆ

5.4 “บุคลิกภาพ” หมายถึง บุคคลมีความกระตือรือร้นในการทำงานและหาความรู้ มองตนเองอย่างตรงไปตรงมา สามารถหยั่งรู้เกี่ยวกับตนเองทั้งความสามารถและความสนใจ มีปรัชญาชีวิต คือมีหลักเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มีการแต่งกายสุภาพ มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ยุติธรรม และมีการประพฤติปฏิบัติตนโดยขึ้นอยู่กับเหตุผล

5.5 “ทัศนคติ” หมายถึง ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้สึกส่วนตัวที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ต่อบุคคลหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร

6.2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานส่งเสริมเคหกิจเกษตร ในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ทักษะคิดที่มีต่องานส่งเสริมสหกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
 - 1.1 ความหมายของทัศนคติ
 - 1.2 ความสำคัญของทัศนคติ
 - 1.3 ประเภทของทัศนคติ
 - 1.4 องค์ประกอบของทัศนคติ
 - 1.5 ลักษณะของทัศนคติ
 - 1.6 หน้าที่ของทัศนคติ
 - 1.7 การเกิดทัศนคติ
 - 1.8 การเปลี่ยนทัศนคติ
 - 1.9 วิธีการวัดทัศนคติ
2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - 2.1 ประวัติกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - 2.2 ความหมายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - 2.3 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - 2.4 องค์ประกอบของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - 2.5 บทบาทของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - 2.6 ทิศทางการดำเนินงานพัฒนาส่งเสริมและพัฒนาสตรีภาคเกษตร
 - 2.7 สภาพปัญหาในการส่งเสริมสถาบันกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - 2.8 แนวทางการพัฒนาสถาบันเกษตรกร
 - 2.9 บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการทำงานกับกลุ่ม
 - 2.10 เกณฑ์ในการจัดชั้นสถาบันเกษตรกร
3. แนวคิดเกี่ยวกับงานส่งเสริมสหกิจเกษตร
 - 3.1 ความสำคัญของงานส่งเสริมสหกิจเกษตร

- 3.2 นโยบายของงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร
- 3.3 วัตถุประสงค์ของงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร
- 3.4 หน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร
- 4. สภาพการส่งเสริมงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - 4.1 ผลการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - 4.2 ปัญหาอุปสรรคของงานแม่บ้านเกษตรกร
- 5. แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ
 - 5.1 ความต้องการของมนุษย์
 - 5.2 การพัฒนาบุคลิกภาพ
 - 5.3 การปรับปรุงบุคลิกภาพ
- 6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

1.1 ความหมายของทัศนคติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 389) ให้ความหมายของทัศนคติว่า หมายถึงความรู้สึกส่วนตัวที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นคำสมาสระหว่างคำ ทัศนะ ซึ่งแปลว่าความเห็น กับ คติ ซึ่งแปลว่าแบบอย่างหรือลักษณะ เมื่อรวมกันเข้าจึงแปลว่า ลักษณะของความเห็น

คำว่าทัศนคติ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า attitude มาจากภาษาละตินว่า aptus จากคำในภาษาอังกฤษดังกล่าว มีนักวิชาการบางท่าน โดยเฉพาะนักจิตวิทยาสังคมใช้คำในภาษาไทยว่า เจตคติ ดังนั้นคำว่าทัศนคติและเจตคติ จึงมีความหมายที่มาจากต้นศัพท์เดียวกันในภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดความหมายของเจตคติว่าหมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ทัศนคติ เป็นความเชื่อ ความคิดเห็น และความรู้สึกเชิงการประมาณค่าของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาใน ประสบการณ์ของบุคคล ความรู้สึกเชิงการประมาณค่า สามารถเป็นไปได้ ทั้งทางบวกหรือทางลบ และทำให้บุคคลที่พร้อมแสดงการตอบโต้สิ่งต่างๆ ซึ่งมีนักจิตวิทยาผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องทัศนคติ ต่างให้คำจำกัดความไว้มากมายประมวลได้ดังนี้

ซูชิฟ อ่อนโคกสูง (2524 : 108) ให้ความหมายทัศนคติ คือ ความพร้อมที่จะตอบสนอง หรือแสดงความรู้สึกต่อวัตถุ สิ่งของ คน สัมผัสอื่น ๆ ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึก หรือการตอบสนองดังกล่าวอาจเป็นไปในทางชอบ (เข้าหา) หรือไม่ชอบ (ถอยหนี)

สุชา จันทรเฒ (2524 : 108) ให้ความหมายของทัศนคติหมายถึง ความรู้สึกหรือท่าทางของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ความรู้สึกหรือท่าทีนี้จะนำไปในทำนองที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ทัศนคติมิได้ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล ด้วยเหตุนี้ทัศนคติจึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และการเปลี่ยนแปลงนี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ที่บุคคลได้รับเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของทัศนคติ และประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับความช่วยเหลือ

ไพศาล หวังพานิช (2523 : 146) ให้ความหมายของทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง อันเป็นผลจากประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น และความรู้สึกดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลนั้น แสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มของการตอบสนองสิ่งนั้นในทางใดทางหนึ่ง อาจเป็นทางสนับสนุน หรือโต้แย้งคัดค้าน

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ทัศนคติหมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดแนวโน้มของการแสดงพฤติกรรม

1.2 ความสำคัญของทัศนคติ

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม (2544 : 96) กล่าวถึงความสำคัญของ “ทัศนคติ” ว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่ได้ฟังกันบ่อย ๆ ในชีวิตที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งไม่สามารถจะเห็นรูปร่างของทัศนคติได้ ถ้าจะศึกษาทัศนคติของบุคคลก็สามารถทำได้โดยดูจากการแสดงพฤติกรรมของผู้นั้น โดยใช้วิธีการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ และทดสอบ นักจิตวิทยามีความเห็นว่าทัศนคติเป็นพื้นฐานอย่างหนึ่งในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ ถ้าจะทำความเข้าใจเรื่องพฤติกรรมมนุษย์อย่างชัดเจนจะต้องศึกษาเรื่องทัศนคติควบคู่กันไปด้วย ตัวอย่างเช่น ถ้าท่านสังเกตเห็นเพื่อนคนหนึ่งรับประทานกล้วยเดี่ยวเป็นประจำ หากท่านถามถึงเหตุผล คำตอบที่เพื่อนของท่านจะตอบก็คือ “ความชอบ” ซึ่งอาจจะมีหลายสาเหตุด้วยกัน เช่นชอบเพราะอร่อย ชอบเพราะสะอาด เป็นต้น ความชอบอันเป็นพื้นฐานให้เลือกทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งนั่นเอง คือ “ทัศนคติ” อาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติเป็นพื้นฐานที่แท้จริงในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

1.3 ประเภทของทัศนคติ

ถวิล ธาราโกชน (2526 : 2) แบ่งประเภทของทัศนคติออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) **ทัศนคติทั่วไป** (general attitude) หมายถึง สภาพจิตใจที่กว้างขวาง ซึ่งเป็นแนวความคิดประจำตัวของบุคคลนั้น ทัศนคติทั่วไป ได้แก่ ลักษณะของบุคลิกภาพกว้าง ๆ เช่น การมองโลกในแง่ดี การมองโลกในแง่ร้าย เป็นต้น

2) **ทัศนคติเฉพาะอย่าง** (specific attitude) หมายถึง สภาพจิตใจของบุคคลที่มีต่อวัตถุสิ่งของ (object) บุคคลอื่น (person) สถานการณ์ (situation) ซึ่งทัศนคติมักแสดงออกมาในลักษณะชอบหรือไม่ชอบ หากชอบหรือเห็นว่าดีเรียกว่ามีทัศนคติที่ดี หรือทางบวก (positive) แต่หากไม่ชอบหรือเห็นว่าไม่ดีเรียกว่ามีทัศนคติที่ไม่ดี หรือทางลบ (negative)

1.4 องค์ประกอบของทัศนคติ

ถวิล ธาราโกชน (2526 : 2) กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ต้องมีองค์ประกอบ ซึ่งทัศนคติมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 ประการ คือ

1) **องค์ประกอบด้านการรับรู้** (cognitive component) การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ บุคคลนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ในสิ่งนั้นเสียก่อน เพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์หรือโทษเพียงใด

2) **องค์ประกอบด้านความรู้สึก** (affective component) เมื่อบุคคลได้รับความรู้ในสิ่งหนึ่งมาแล้วและความรู้นั้นมีมากพอที่จะรู้ว่าดีหรือไม่ดี บุคคลนั้นก็จะเกิดความรู้สึกชอบสิ่งนั้น แต่ถ้ารู้ว่าสิ่งนั้นไม่ดีก็จะมีความรู้สึกไม่ชอบสิ่งนั้น

3) **องค์ประกอบด้านความพร้อมในการกระทำ** (behavioral component) เมื่อบุคคลมีความรู้ในสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว ความชอบไม่ชอบก็เกิดตามมา และบุคคลก็พร้อมกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดลงไป และทำให้รู้ว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในลักษณะทางบวกหรือทางลบ

1.5 ลักษณะของทัศนคติ (dimensions of attitude)

ถวิล ธาราโกชน (2526 : 3) ให้แนวความคิดไว้ว่า ลักษณะของทัศนคติขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของทัศนคติ เช่น ความรู้ ความรู้สึก และความพร้อมในการกระทำ ซึ่งทัศนคติมียุทธศาสตร์ดังนี้

1.5.1 ทิศทาง (direction) หมายถึง การให้หรือไม่ให้การสนับสนุนซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึก เช่น ทัศนคติที่ดีหรือไม่ดี ทางลบหรือทางบวก

1.5.2 ปริมาณ (magnitude) หมายถึง ความมากน้อยของความชอบหรือไม่ชอบว่ามีความรุนแรงเพียงใด โดยการวัดความชอบหรือไม่ชอบต้องวัดให้มีความสัมพันธ์กับปริมาณ เช่น ชอบมาก ชอบปานกลาง ชอบน้อย

1.5.3 ความเข้ม (intensity) หมายถึง ลักษณะอื่นๆ ของทัศนคติที่มีส่วนทำให้เกิดความเข้มข้น ได้แก่ ความมั่นใจ ความสำคัญของจุดมุ่งหมาย เช่น ทัศนคติที่มีต่อบิคารมารดาของตนเองย่อมเข้มข้นกว่าทัศนคติที่มีต่อบิคารมารดาคนอื่น

1.5.4 ความตรงกันข้าม (ambivalence) หมายถึง การแสดงรายละเอียดของลักษณะตรงกันข้ามกับทัศนคติ โดยบางครั้งจะมีความชอบหรือไม่ชอบในลักษณะเดียวกัน ได้แก่ ความชอบ ความไม่ชอบเท่า ๆ กัน หรือมีความรู้สึกตรงกันข้ามซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งในใจขึ้น

1.5.5 ความเด่น (salience) หมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น คนเราจะรักบิคารมารดาของตนเอง หากมีบุคคลอื่นมาว่าบิคาหรือมารดาเราไม่ดี เราก็พร้อมที่จะตอบโต้

1.6 หน้าที่ของทัศนคติ

พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ (2528 : 1) ศึกษาหน้าที่ของทัศนคติ ซึ่งมี 4 ประการ คือ

1.6.1 หน้าที่ในการปรับตัวและดำเนินถึงผลประโยชน์ ทัศนคติช่วยให้บุคคลปรับตัวอยู่ในโลกที่ซับซ้อนได้ โดยบุคคลจะมีทัศนคติตามแนวทางที่ตนเองจะได้ผลประโยชน์มาก

1.6.2 หน้าที่การป้องกันตนเอง ทัศนคติช่วยป้องกันตัวบุคคลจากความรู้เกี่ยวกับตัวเอง รวมถึงการหลีกเลี่ยงที่จะยอมรับว่าตัวเราเองเป็นอย่างไร เพราะถ้าหากยอมรับแล้วทำให้เกิดความวิตกกังวลไม่สบายใจ

1.6.3 หน้าที่ในการแสดงค่านิยมของตน บุคคลอาจสร้างความพอใจขึ้นมาโดยการได้แสดงทัศนคติของตนให้ประจักษ์แก่ผู้อื่น ซึ่งทัศนคตินั้นจะสอดคล้องกับค่านิยมส่วนตัวของเขาเอง

1.6.4 หน้าที่ให้ความรู้ นอกจากความปรารถนาและความต้องการแล้ว บุคคลยังแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เพื่อเข้าใจประสบการณ์ที่ผ่านมาของเขาเอง

1.7 การเกิดทัศนคติ

ถวิล ชาราโกชน (2526 :4) กล่าวไว้ว่า ทัศนคติสามารถเกิดได้ดังนี้

1.7.1 ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (specific experiences) ทัศนคติสามารถเกิดได้จากประสบการณ์ที่บุคคลได้พบกับเหตุการณ์นั้นมาด้วยตนเอง ทั้งทางตรง (direct experience) เช่น การพบเห็นด้วยตนเอง และประสบการณ์ทางอ้อม (indirect experience) เช่น การได้ยิน การได้อ่าน

1.7.2 การติดต่อสื่อสาร (communication of others) การติดต่อสื่อสารทำให้บุคคลมีการยอมรับเอาทัศนคติหลาย ๆ อย่างเข้าไว้ โดยไม่ตั้งใจ เช่น พ่อแม่มักจะสอนลูกว่าการฆ่าสัตว์เป็นบาป เมื่อลูกถูกอบรมบ่อย ๆ ครั้งเข้าจึงกลายเป็นทัศนคติได้

1.7.3 รูปแบบ (models) ทักษะของบุคคลสามารถพัฒนาได้ จากการเลียนแบบ โดยการจำรูปแบบที่ตนพบเห็นมาปฏิบัติตาม

1.7.4 องค์ประกอบของสถาบัน (institutional factors) สถาบัน ได้แก่ ครอบครัว สมาคม วัด โรงเรียน เป็นต้น ซึ่งสถาบันเหล่านี้มีส่วนในการสร้างทัศนคติได้อย่างมากมาย เช่น การรวมกลุ่มทำให้สามารถรับรู้ได้รวดเร็ว คนทั่วไปจึงมองว่าการรวมกลุ่มเป็นสิ่งที่ดี

1.8 การเปลี่ยนทัศนคติ

เจลิชว บัญญัติ และสุตสวาท ดิสโรจน์ (2527 : 5) กล่าวว่า ทัศนคติสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและตามประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากทัศนคติเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ทั้งสิ้น ทัศนคติจึงสามารถเปลี่ยนได้ 2 ลักษณะ คือ

1.8.1 การเปลี่ยนทัศนคติไปในทางคล้อยตามทัศนคติเดิม (congruent change) การเปลี่ยนทัศนคติในลักษณะคล้อยตามทัศนคติเดิมนั้นเกิดขึ้นได้ง่าย สามารถเป็นไปได้ทั้งในทางบวกและทางลบ

1.8.2 การเปลี่ยนทัศนคติไปในทางตรงกันข้ามกับทัศนคติเดิม (incongruent change) การเปลี่ยนทัศนคติในลักษณะตรงกันข้ามกับทัศนคติเดิมนั้น เปลี่ยนได้ยากกว่าการเปลี่ยนทัศนคติไปในทางคล้อยตามทัศนคติเดิม

1.9 วิธีการวัดทัศนคติ

ทัศนคติไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่สามารถวัดได้จากพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่ง เจลิชว บัญญัติ และสุตสวาท ดิสโรจน์ (2527 : 8) แบ่งวิธีการวัดทัศนคติออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1.9.1 วิธีวัดทางตรง (directive technique) ได้แก่

1) **วิธีการสัมภาษณ์ (interview)** การสัมภาษณ์เป็นการวัดทัศนคติ โดยการสอบถามผู้ที่ต้องการจะวัดทัศนคติ แบบสัมภาษณ์มีทั้งลักษณะคำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ (close-ended questions) และลักษณะคำถามที่ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ (open-ended questions) มีการวัดระดับทัศนคติ 5 ระดับ คือ 5 = เห็นด้วยอย่างมาก , 4 = เห็นด้วย , 3 = ไม่แน่ใจ , 2 = ไม่เห็นด้วย , 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างมาก

2) **วิธีการใช้แบบสอบถาม (questionnaire)** วิธีการใช้แบบสอบถามนี้สามารถวัดได้ครั้งละหลาย ๆ คนและสิ้นเปลืองเวลาน้อย

1.9.2 วิธีวัดทางอ้อม (indirective technique) ได้แก่

1) วิธีการให้อ่านแล้วต่อความหมาย (sentence completion) คือวิธีการวัดทัศนคติที่ผู้ถูกวัดทัศนคติไม่รู้ตัวว่ากำลังถูกวัดอะไร ตัวอย่าง การวัดทัศนคติต่อครอบครัว เช่น คุณแม่ของฉันชอบ..... คุณพ่อของฉันชอบ..... เป็นต้น

2) วิธีการให้ความสัมพันธ์ (word association) คือการให้ผู้ที่จะถูกวัดทัศนคติดูคำต่าง เมื่อเห็นคำเหล่านั้นแล้วนึกถึงคำอะไรให้เขียนลงไปคู่กับคำ ๆ นั้น เช่น ปลูกกับ.... ตาคู่กับ.....

3) วิธีการผูกเรื่องด้วยภาพ (story telling) คือการให้ผู้ที่เราจะวัดทัศนคติดูภาพต่าง ๆ ครั้นละภาพแล้วให้เล่าเรื่องจากภาพเหล่านั้น โดยให้ผู้ถูกวัดทัศนคติเอาประสบการณ์ของตนเองมาผูกโยงกับภาพเหล่านั้น ทำให้เราทราบทัศนคติของเขาต่อสิ่งต่าง ๆ ได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.1 ประวัติกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2523 ก : 2) รายงานในคู่มือการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรถึงประวัติกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรว่า ในปี พ.ศ.2511 เริ่มดำเนินการส่งเสริมวิชาคหกรรมศาสตร์ (Home Economics) ขึ้นครั้งแรกในกลุ่มชาวนาโดยกองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมการข้าว ซึ่งดำเนินงานเป็นเพียงขั้นทดลอง (pilot project) โดยเริ่มดำเนินการกับแม่บ้านและเยาวชนสตรีเกษตรกรในกลุ่มชาวนามีการจัดอบรมขึ้น 3 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี และศูนย์อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งใช้หลักสูตรอบรม 4 เดือน วิชาที่อบรมได้แก่ วิชาอาหารและโภชนาการ (food & nutrition) การตัดเย็บเสื้อผ้า (clothing construction) และศิลปะประดิษฐ์ (handicrafts) ปี พ.ศ. 2512 เริ่มมีการรวมกองส่งเสริมและเผยแพร่ของกรมการข้าวกับกรมกสิกรรมเข้าด้วยกันเป็นกรมส่งเสริมการเกษตร และเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร คือเมื่อมีการส่งเสริมกลุ่มพ่อบ้านและบุตรหลานเกษตรกรแล้ว จำเป็นต้องส่งเสริมแม่บ้านและเยาวชนสตรีของเกษตรกรด้วย จึงได้รวมการดำเนินงานด้านคหกรรมศาสตร์ของหน่วยงานยูวเกษตรกรและกลุ่มชาวนาเข้าด้วยกันตั้งเป็นสาขาเศรษฐกิจ ซึ่งได้รับงบประมาณความช่วยเหลือจาก A.I.D. เจ้าหน้าที่ออกไปอบรมตามกลุ่มระยะสั้น ๆ กลุ่มละ 5-7 วัน หมุนเวียนไปในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย สำหรับสมาชิกที่ต้องการเข้าอบรมต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ซึ่งภายหลังได้มีการเปลี่ยนชื่อไปตามวิชาการที่บริการใหม่ว่า “กลุ่มเคหเศรษฐกิจ” และต่อมาเพื่อความเหมาะสม ควบคู่ไปกับการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร จึงเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “กลุ่มเคหกิจเกษตร”

การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 โดยมีนโยบายเน้นหนักเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวโดยการให้บริการวิชาการเคหกิจเกษตรให้แก่ยุวเกษตรกรหญิง สตรีชานา แม่บ้านเกษตรกร ที่รวมตัวเป็นกลุ่มแบบชั่วคราว แล้วนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2515 แม่บ้านเกษตรกรป่าคา อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิก นับเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มแรกของประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2518 กรมส่งเสริมการเกษตรพิจารณาเห็นว่า เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มยุวเกษตรกรแล้ว ควรจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้วย จึงเปลี่ยนชื่อจาก “กลุ่มเคหกิจเกษตร” เป็น “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” พร้อมทั้งมีการจัดตั้งฝ่ายงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นตามประกาศของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ 562/2518 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2518 เพื่อเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการส่งเสริมงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งการดำเนินการเรื่องนี้มีนโยบายที่ครอบคลุมบทบาทของแม่บ้านเกษตรกร โดยสนับสนุนให้มีการดำเนินงานส่งเสริมวิชาการเกษตรด้วย นอกเหนือจากการส่งเสริมวิชาการด้านเคหกิจเกษตร ซึ่งมีผลให้แม่บ้านเกษตรกรนำไปปรับปรุงบทบาทของตนเองในการปรับปรุงการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของครอบครัว

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525 – 2529) การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ขยายวงกว้างขึ้น และเป็นที่รู้จักมากขึ้นในฐานะแกนนำในการผลิตอาหารเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหาร และกิจกรรมการนำเอาผลผลิตเกษตรมาประกอบเป็นอาหารที่มีคุณค่าสำหรับครอบครัว

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 – 2534) มีแนวนโยบายที่มุ่งสนับสนุนการแก้ปัญหาการเกษตรของประเทศ ซึ่งเป็นบทบาทโดยตรงของแม่บ้านในการทำกิจกรรมในไร่นา และการนำเอาผลผลิตที่ได้มาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

2.2 ความหมายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ภรรยาหรือบุตรหลานหญิงของเกษตรกร ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี และพ้นจากการเป็นสมาชิกยุวเกษตรกร ได้รวมตัวกันในด้านความคิด กำลังกาย กำลังทรัพยากรและจิตใจ เพื่อร่วมกันทำงานช่วยกันแก้ไขปัญหา และปรับปรุงสภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกรในด้านเกษตรกรรมและความเป็นอยู่ ให้มีรายได้ดี สุขภาพอนามัยสมบูรณ์ มีความมั่นคงของชีวิตครอบครัว อันเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้กลุ่ม

แม่บ้านเกษตรกรที่จัดตั้งอยู่เดิมนั้น ไม่ได้เป็นนิติบุคคลเหมือนกลุ่มเกษตรกร แต่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร (พึงพิศ คุลยพัชร 2530 : 155)

2.3 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2523 ก : 4) มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

1) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรวมกันใช้พลังความคิด กำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ ในการยกระดับฐานะทางสังคมเกษตรให้ดีขึ้นทุกวิถีทาง

2) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตร มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตรเช่นเดียวกับเกษตรกร (พ่อบ้าน)

3) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความรู้ทางด้านเทคนิคเกษตรในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัว อันเป็นผลทำให้ครอบครัวเกษตรกรมีพลานามัยสมบูรณ์

4) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ใช้ความรู้ด้านเทคนิค เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

5) เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นแหล่งรับบริการส่งเสริม ทั้งด้านการเกษตร และเทคนิคเกษตรจากเจ้าหน้าที่ได้รวดเร็วและประหยัดงบประมาณ

6) เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรช่วยแก้ไขปัญหาสถานะทางสังคมส่วนรวม โดยปรับให้เข้ากับเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลทำให้รักถิ่นฐานและอาชีพการเกษตร

7) การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะต้องไม่ขัดต่อนโยบายและการบริหารงานของทางราชการ โดยไม่มีความมุ่งหมายหรือเพื่อประโยชน์ทางการเมือง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2546 : 1) มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

1) เพื่อรวมสตรีเกษตรกรที่มีความสนใจร่วมกันเข้าเป็นกลุ่ม เพื่อประกอบกิจกรรมร่วมกันในด้านเทคนิคเกษตรและด้านการเกษตร

2) เพื่อให้สตรีเกษตรกรร่วมกันแก้ไขปัญหา ทั้งในด้านสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวเกษตรกร ตลอดจนด้านการใช้ผลผลิตให้เกิดประโยชน์

3) เพื่อรับความรู้และเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดวิชาการ ไปสู่ครอบครัวเกษตรกรในท้องถิ่น

4) เพื่อให้สตรีเกษตรกรสามารถนำวิชาการที่ได้รับมาปรับปรุงดัดแปลงเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งแก่ครอบครัวและสังคมส่วนรวม

2.4 องค์ประกอบของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2523 ก : 6) ระบุถึงองค์ประกอบของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไว้ ดังนี้

- 1) ชื่อกลุ่ม
- 2) โครงสร้างกลุ่ม ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 15 คน มีคณะกรรมการ ซึ่งได้จากการคัดเลือก 5 ฝ่าย คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ และเหรัญญิก
- 3) ที่ปรึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ที่ปรึกษาด้านบริหารและวิชาการ หมายถึง บุคคลในท้องถิ่น เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้นำ ครู ที่ปรึกษาจิตติมศักดิ์ หมายถึง บุคคลที่ไม่ได้พักอาศัยในหมู่บ้าน แต่เป็นที่ต้องการของสมาชิกภายในกลุ่ม เช่น นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด
- 4) โครงการของสมาชิก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท โครงการรวม หมายถึง โครงการที่สมาชิกร่วมกันปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบ โครงการส่วนบุคคล หมายถึง โครงการที่สมาชิกแต่ละคนปฏิบัติตามความสนใจ

ระเบียบการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

พึงพิศ ดุลยพัชร และจุฑามาศ ศรีพิพัฒน์ (2531 : 3) กล่าวถึง ระเบียบในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีดังนี้

- 1) เป็นภรรยาหรือบุตรหลานหญิงของเกษตรกร ถ้าเป็นโสดต้องมีอายุ 20 ปีขึ้นไป
- 2) ถือความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ จึงไม่เสียค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น แต่หัวหน้าครอบครัวต้องเห็นชอบด้วย
- 3) ผู้สมัครต้องกรอกแบบฟอร์มในใบสมัครให้เรียบร้อย ยื่นต่อที่ปรึกษากลุ่ม(ถ้ามี) หรือยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงาน
- 4) ผู้สมัครควรมีกิจกรรมเน้นหนักอย่างใดอย่างหนึ่งที่สนใจ เช่น การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปอาหาร การถนอมอาหาร การตัดเย็บเสื้อผ้า ศิลปะประดิษฐ์ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเกษตรและการพัฒนาครอบครัว
- 5) ผู้สมัครต้องจัดหาอุปกรณ์ในการฝึกหัดมาด้วยตนเองเมื่อเข้ารับการอบรมวิชาต่าง ๆ จากทางราชการ และจะต้องเข้ารับการอบรมตามเวลาที่กำหนดให้โดยสม่ำเสมอ
- 6) ผู้สมัครทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจทำให้กลุ่มมั่นคง ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาอาชีพและกลุ่มให้ดีขึ้น
- 7) ให้ความช่วยเหลือและนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่แก่ผู้อื่น

8) ให้ความร่วมมือกับทางราชการในโอกาสอันสมควร

2.5 บทบาทของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

พึงพิศ ดุลยพัชร (2526 :1) กล่าวว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีบทบาทเป็นแกนกลางในการรับและกระจายความรู้ไปสู่ครอบครัวเกษตรกรในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

2.5.2 การดูแลหรือเก็บรักษาผลิตผลทางการเกษตรหลังการเก็บเกี่ยว

2.5.3 ผลิตอาหารในการบริโภคให้เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อปรับปรุงภาวะโภชนาการของประชาชนในหมู่บ้าน

2.5.4 ด้านธุรกิจ เพื่อจัดระบบการใช้จ่ายในครอบครัวและวางแผนการผลิต

2.5.5 ใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.5.6 ดูแลความเป็นอยู่ของครอบครัว

2.5.7 ช่วยเหลือชุมชนเกษตรในการพัฒนาประเทศ

2.6 ทิศทางการดำเนินงานพัฒนาส่งเสริมและพัฒนาสตรีภาคเกษตร

พึงพิศ ดุลยพัชร (2539 :2) กล่าวว่า กรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดทิศทางการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาสตรีเกษตรกร ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2500 – 2544 ไว้ดังนี้

1) ให้สตรีภาคเกษตรมีความรู้ความสามารถในอาชีพหลักการเกษตร

2) ให้สตรีเกษตรกรมีความรู้ความสามารถในการจัดการทรัพยากรของครอบครัวได้ สอดคล้องกับการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ทิศทางที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549 ดังนี้

1) เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศระยะยาวให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก ด้วยการพัฒนาคุณภาพคน กระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาพื้นฐานความคิด เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชุมชน ให้เกิดการเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมือง รวมทั้งมีการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2) เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพโอกาส สร้างอาชีพ สร้างรายได้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

ทิศทางที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554 ดังนี้

- 1) เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นรากฐานการพัฒนา เศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่าง ยั่งยืน นำไปสู่การพึ่งตนเองและลดปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ
- 2) เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการบนพื้นฐาน ความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงสาขาการผลิตเพื่อทำให้มูลค่าการ ผลิตสูงขึ้น

กรมส่งเสริมการเกษตร (2550 : 5) กล่าวถึงนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร ปีงบประมาณ 2550 เกี่ยวกับเคหกิจเกษตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร การยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตรจะเข้าไปดูแลชีวิต ความเป็นอยู่ในระดับครัวเรือนของเกษตรกร ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคมที่จะต้องดูแลและ พัฒนาให้มีความเข้มแข็ง อบอุ่น และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยในปี 2550 ให้ความสำคัญโดย ดำเนินการดังนี้

1. พัฒนางานด้านเคหกิจเกษตร เพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่ และความสุขใน ครัวเรือนในประเด็นต่อไปนี้

- การจัดการบ้านเรือน
- การถนอมอาหาร และโภชนาการ
- การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า
- หัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์
- ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ

2. จัดให้มีนักวิชาการเคหกิจเกษตร 2,445 คน เพื่อรับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรเป็น การเฉพาะในระดับสำนักงานเกษตรจังหวัด 76 แห่ง และสำนักงานเกษตรอำเภอ 879 แห่ง ทั่วประเทศในการผลักดันการดำเนินงานด้านนี้ให้เป็นรูปธรรม

กรมส่งเสริมการเกษตร จะเร่งดำเนินการในการส่งเสริมและพัฒนาเคหกิจเกษตรให้ เห็นเป็นรูปธรรมใน 74,435 หมู่บ้านทั่วประเทศ เพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ในครัวเรือนควบคู่ ไปกับการเพิ่มศักยภาพ การผลิตในไร่นา

2.7 สภาพปัญหาในการส่งเสริมสถาบันกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2539 : 1) กล่าวถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรว่ามี ดังนี้

2.7.1 การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไม่ได้ดำเนินการตามกระบวนการที่ถูกต้อง ส่วนใหญ่เน้นจัดตั้งเพื่อสนองนโยบายของรัฐด้วยปริมาณ ทั้ง ๆ ที่เกษตรกรไม่พร้อมรวมกลุ่ม

2.7.2 สมาชิกจำนวนน้อยรวมตัวกันเพื่อรับความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต มากกว่าทำธุรกิจ กลุ่มไม่มีความรู้ทางธุรกิจ ธุรกิจไม่เพียงพอ

2.7.3 ขาดผู้นำในหมู่คณะกรรมการของกลุ่ม

2.7.4 กรรมการแสวงหาผลประโยชน์จากกลุ่มเพื่อตนเอง

2.7.5 กรรมการไม่มีระเบียบข้อบังคับกลุ่มชัดเจนดีพอ

2.7.6 การดำเนินงานบกพร่องทางการเงินและบัญชี เช่น จัดทำบัญชีและรายละเอียดประกอบบัญชีไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบัน นำเงินกลุ่มฝากธนาคารในนามส่วนตัว เป็นต้น

2.7.7 กรรมการไม่สนใจแก้ปัญหา เนื่องจากไม่มีเวลาให้กลุ่ม เพราะต้องประกอบอาชีพ หรือคิดว่าเป็นหน้าที่ของส่วนราชการ หรือไม่รู้เหตุของปัญหาและวิธีแก้ไข

2.7.8 สมาชิกขาดความภักดีต่อกลุ่ม

2.7.9 เจ้าหน้าที่บางส่วนซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลส่งเสริมกลุ่ม ไม่สนใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่

2.7.10 แนวทางการส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไม่แน่นอนสอดคล้องกับนโยบายการจัดตั้ง

2.7.11 การดำเนินงานของส่วนราชการที่มีต่อกลุ่มนั้น เป็นในลักษณะอ้อมมากเกินไป

2.7.12 การส่งเสริมตามโครงการต่างๆ ยังไม่ผ่านกลุ่ม หรือใช้กลุ่มเป็นประโยชน์

2.8 แนวทางการพัฒนาสถาบันเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2539 : 2) กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสถาบันเกษตรกร คือ จะต้องอาศัยแนวร่วมหรือการมีส่วนร่วมของผู้ได้รับการพัฒนามากขึ้น นับตั้งแต่การกำหนดความต้องการ การวางแผน การจัดการดูแลควบคุมเพื่อให้เกิดผลตามความประสงค์ การเข้ามามีส่วนร่วมของสตรีแม่บ้านเกษตรกรมีความหมายที่สำคัญ เพราะเป็นพลังสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ครอบครัวเกษตรกรในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น เยาวชนก็เช่นเดียวกัน จำเป็นที่จะต้องปลูกฝัง ให้รู้ให้เข้าใจที่ถูกต้องในอาชีพและความเป็นอยู่ของครอบครัว และรู้จักเข้าช่วยรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตัดสินใจเลือกอาชีพของตนต่อไป

2.9 บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการทำงานกับกลุ่ม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2539 : 4) กล่าวเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ทำงานกับกลุ่มต้องมีบทบาท ดังนี้

2.9.1 เป็นนักกระตุ้น สำนักใหม่ที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้น คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่ได้เป็นผู้พัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพียงแต่ไปกระตุ้นให้กลุ่มพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกัน เกิดการช่วยคิด ช่วยทำ และแยกแยะจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และแก้ไขปัญหาคด้วยตัวเอง ดังนั้น นักส่งเสริมควรกระตุ้นให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน และหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน ให้กลุ่มเป็นศูนย์กลางในการเปลี่ยนแปลง เจ้าหน้าที่จะเป็นเพียงผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของการพัฒนา การกระตุ้นให้เห็นประเด็นปัญหาที่แท้จริง เจ้าหน้าที่ควรเริ่มจากกระบวนการสร้างความคุ้นเคยและการยอมรับจากกลุ่มบุคคลเป้าหมาย โดยการเข้าไปพบปะพูดคุยเป็นการส่วนตัวหรือกลุ่มย่อย ซึ่งจะทำได้สามารถทราบปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในระดับบุคคลและระดับกลุ่มย่อยก่อน รวมทั้งรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับอุปสรรคและศักยภาพในการแก้ไขปัญหาคความต้องการ ในขณะที่เดียวกันจะต้องปลูกจิตสำนึกอุดมการณ์ ให้มีปณิธาน และเกิดความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาคและความต้องการร่วมกัน จากนั้นให้จัดประเภทของกลุ่มที่มีปัญหาและความต้องการเดียวกัน โดยสรุปจากการพูดคุยเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อย เมื่อครบทุกคนแล้วเจ้าหน้าที่จึงนัดหมายกลุ่มที่มีปัญหาความต้องการเหมือนกันมาพบปะพูดคุยเพื่อเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนปัญหาของตนเอง หามูลเหตุของปัญหา จัดลำดับความสำคัญ และหาวิธีแก้ไข ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการกระตุ้นให้เกิดกลุ่มเรียนรู้

2.9.2 เป็นผู้ประสาน หลังจากวิเคราะห์และรู้ได้ว่าใครจน ใครรวย ใครมีปัญหา ทรัพยากรอยู่ที่ใด ในหมู่บ้านมีทรัพยากรอะไร จากนั้นจึงทำหน้าที่ประสาน เพื่อให้ข้อมูลทางเลือกอันจะก่อให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาขึ้น การให้ข้อมูลทางเลือกควรกระทำเมื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอภิปรายหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาค เจ้าหน้าที่อาจจะให้ข้อคิดเห็นเพื่อให้ทางเลือกที่ดีในฐานะเพื่อนคิด โดยยึดหลักที่ว่าการพัฒนาที่เหมาะสมย่อมเกิดจากตัวเอง เจ้าหน้าที่และบุคคลอื่นเป็นปัจจัยภายนอกที่จะให้ทางเลือก ส่วนการตัดสินใจให้ขึ้นอยู่กับกลุ่มเอง

2.9.3 เป็นครู หรือผู้ให้ความรู้ หลังจากได้วิเคราะห์แล้ว รู้ว่าควรให้ความรู้ในเรื่องใด ทั้งทางด้านวิชาการเกษตร วิชาการอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการทำงานเป็นกลุ่ม หากเจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ พอเพียง ต้องศึกษาเพิ่มเติม หรือหาผู้รู้มาให้ความรู้ เพื่อให้เป็นแนวทางในการตัดสินใจของกลุ่มต่อไป

2.9.4 เป็นพี่เลี้ยงกลุ่ม ในฐานะที่เป็นพี่เลี้ยงกลุ่ม เจ้าหน้าที่จะต้องให้คำปรึกษา รู้หลักวิธีในการกระตุ้นกลุ่ม และสามารถจัดการแก้ปัญหาคได้เมื่อเกิดเป็นกลุ่มขึ้นมาแล้ว เช่น เกษตร

คำบลาไปกระตุ้นชาวบ้านให้รวมตัวกันตั้งกลุ่มธนาคารข้าว ธนาคารกระป๋อง ขึ้นมา แต่ชาวบ้านยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ ไม่รู้ว่าจะจัดการเรื่องธนาคารข้าว ธนาคารกระป๋อง กันอย่างไร ฉะนั้นพี่เลี้ยงกลุ่มจะต้องรู้เรื่องและเข้าใจปัญหาทุกอย่างที่จะสามารถให้คำแนะนำได้

2.9.5 เป็นผู้ประเมินและสังเกตการณ์ ขณะที่มีการพัฒนาการของกลุ่ม ตั้งแต่การกระตุ้นให้เกิดกลุ่ม เกิดกลุ่มเรียนรู้ เกิดกลุ่มกิจกรรม และการปรับปรุงกลุ่มส่งเสริมการเกษตร ทั้ง 4 ก (กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมการเกษตร) ทุกขั้นตอนของการส่งเสริมการสนับสนุนกลุ่ม เจ้าหน้าที่จะต้องประเมินผลหรือสังเกตการณ์ วิจารณ์การพัฒนาการของกลุ่มแต่ละขั้นตอนว่ามีปัญหาอุปสรรคติดขัดอย่างไร พร้อมทั้งวิเคราะห์หาทางแก้ไขปัญหากลุ่ม

กล่าวโดยสรุป คือการเข้าถึงสถาบันเกษตรกรในงานพัฒนาชนบทจะเกิดผลสำเร็จได้เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าใจบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน และดำเนินงานตามบทบาทนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ

2.10 เกณฑ์ในการจัดชั้นสถาบันเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2530 : 1) ให้นิยามคำศัพท์ที่มีความจำเป็นเพื่อความเข้าใจในการใช้สัมภาระเพื่อเก็บข้อมูลในการจัดชั้นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไว้ดังนี้

2.10.1 การรับความรู้ของกลุ่ม หมายถึง การที่กลุ่มจัดให้สมาชิกได้รับความรู้โดยในแต่ละครั้งจะต้องมีสมาชิกเข้าร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

2.10.2 โครงการรวม หมายถึง โครงการที่กลุ่มจัดขึ้นโดยมีสมาชิกทั้งหมดเข้าร่วมโครงการหรือไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

2.10.3 โครงการกลุ่มย่อย หมายถึง โครงการที่สมาชิกร่วมกันจัดทำขึ้น ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่ไม่เกินครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด

2.10.4 แผนงานกลุ่ม หมายถึง แผนการดำเนินงานซึ่งกลุ่มเป็นผู้กำหนดขึ้น โดยมีการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐานตามมติของกลุ่ม ซึ่งอาจทำในลักษณะแผนประจำปีหรือแผนรายเดือน

2.10.5 แผนงานส่วนบุคคล หมายถึง แผนการดำเนินงานซึ่งสมาชิกแต่ละคนเป็นผู้กำหนดขึ้น และสามารถแจ้งให้บุคคลอื่นทราบได้ อาจไม่จำเป็นต้องมีการบันทึก

2.10.6 ถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มและสมาชิก หมายถึง การที่กลุ่มหรือสมาชิกสามารถให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาแก่เพื่อนสมาชิก บุคคลในครอบครัว และบุคคลทั่วไปในชุมชน ซึ่งบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดแนะนำสามารถนำไปปฏิบัติได้

2.10.7 การประชุมสมาชิกด้วยตัวกลุ่มเอง หมายถึง การประชุมของกลุ่มที่มีการกำหนดวาระการประชุมอย่างชัดเจน โดยมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง

2.10.8 การประชุมเฉพาะคณะกรรมการ หมายถึง การประชุมของคณะกรรมการกลุ่ม(อาจรวมถึงที่ปรึกษา) เพื่อวางแผน โครงการหรือปรึกษาหารือเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม

2.10.9 การระดมทุนของกลุ่ม หมายถึง การที่กลุ่มได้มีการระดมทุน ซึ่งอาจเป็นเงิน วัสดุอุปกรณ์ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาเคมี หรือวัตถุดิบ สำหรับการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการร่วมกัน

กลุ่มที่มีการดำเนินงานสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดกว่ากลุ่มปานกลางจัดว่าเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับดี ส่วนกลุ่มที่มีการดำเนินงานต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับปานกลาง จัดเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับที่ต้องมีการปรับปรุง

3.แนวคิดเกี่ยวกับงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร

ฟิงพิศ คุลยพัชร์ (2526 : 3) กล่าวว่า ประเทศส่วนใหญ่ในโลกมุ่งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมครอบครัวของประชากร โดยถือหลักการพัฒนาประเทศด้วยการพัฒนาครอบครัวเป็นอันดับแรก ซึ่งตามหลักสังคมวิทยาถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแรกที่มนุษย์อยู่ร่วมกันด้วยความเห็นอกเห็นใจกันและสร้างครอบครัวให้เป็นปึกแผ่น เมื่อสถาบันครอบครัวเข้มแข็ง สถาบันอื่นที่ซับซ้อนกว่าย่อมจะเข้มแข็งตามโดยอัตโนมัติ การพัฒนาการเกษตรให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องพัฒนาครอบครัวเกษตรกรทุกคนให้มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน และรู้จักการดำรงชีวิตประจำวันให้ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพอาชีพ เพื่อให้ปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัว อันเป็นผลให้สมาชิกในครอบครัวมีพละทานมัชฌิมาธรรม รู้จักการแก้ปัญหาหรือปรับตัวเข้ากับเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงมีการส่งเสริมงานด้านสหกรรมศาสตร์ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการเกษตร

3.1 ความสำคัญของงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2546 : 1) กล่าวถึง งานส่งเสริมเคหกิจเกษตร ว่าเป็นงานที่เกี่ยวกับการนำวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและความเป็นอยู่ของครอบครัว เกษตรกร มาจัดการและบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อปรับปรุงและยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น งานส่งเสริมเคหกิจเกษตรจึงเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญของการพัฒนาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรจึงกำหนดเป็นนโยบายให้มีงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรควบคู่ไปกับงานส่งเสริมการเกษตร โดยเล็งเห็นว่าการพัฒนาการเกษตรจะได้ผลนั้นต้องมีการพัฒนาครอบครัวเกษตรกรอย่างมีระบบ คือ จะต้องมีการพัฒนาสมาชิกของครอบครัวอันประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก ให้สอดคล้องกัน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมและมีส่วนสนับสนุนการ

พัฒนาการเกษตรอย่างแท้จริง จุดเน้นของงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรคือการสนับสนุนวิชาการด้านคหกรรมศาสตร์และการพัฒนาสังคมแก่สมาชิกครอบครัวเกษตรกร ให้สามารถปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ และมีรายได้สูงขึ้น มีความสามารถในการพัฒนาตนเองและครอบครัวอย่างพึ่งพาตนเองให้มีคุณภาพตามความเหมาะสมในท้องถิ่น โดยเน้นบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรผู้เป็นแกนนำสำคัญในการพัฒนาครอบครัว

ความหมายของการส่งเสริมเคหกิจเกษตร มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย เนื่องจาก “เคหกิจเกษตร” เป็นคำที่นำมาใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและการทำอาชีพของครอบครัวเกษตรกร โดยเป็นคำที่ปรับเปลี่ยนมาจาก เศรษฐกิจ (Home Economics)

กรมส่งเสริมการเกษตร (2529 : 14) กล่าวถึงความหมายของงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรว่า “งานส่งเสริมเคหกิจเกษตร หมายถึง การพัฒนาวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกร มาจัดการและบริหารให้เกิดผล เพื่อปรับปรุงและยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกรให้ดีขึ้น”

พิงพิศ ดุลยพัชร (2529 : 27) ให้ความหมายของงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรว่า งานส่งเสริมเคหกิจเกษตร หมายถึง กระบวนการต่างๆ ในการนำเอาวิชาการที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกร เช่น ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตการเกษตร การแปรรูปและการถนอมอาหาร โภชนศึกษา การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของบ้านให้สอดคล้องกับอาชีพ การนำเอาทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาดัดแปลงเป็นเครื่องอุปโภคบริโภค การจัดการต่างๆ ภายในบ้าน มาให้บริการแก่บุคคลเป้าหมายเพื่อให้เกิดการยอมรับวิทยาการใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ และนำไปปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกรให้ดีขึ้น

พิงพิศ ดุลยพัชร (2530 : 12) ได้ให้ความหมายของงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรในแง่ของนักวิชาการว่า “งานส่งเสริมเคหกิจเกษตร” หมายถึงการส่งเสริม การพัฒนาและการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรครอบครัวเกษตรกรและวัสดุท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกครอบครัวสถาบันเกษตรกรและชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

พิงพิศ ดุลยพัชร (2536 ก : 12) ได้ให้ความหมายของงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรคือการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี การปรับปรุงคุณภาพชีวิต ในความหมายของผู้ปฏิบัติงานหมายถึง การจัดระบบการจัดการของครอบครัวให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้ครอบครัวได้มีความมั่นคงในเรื่องรายได้ สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย และการศึกษาของสมาชิกครอบครัว สามารถสนองตอบความจำเป็นขั้นพื้นฐานด้านอาหารและ

โภชนาการครอบครัว กลไกสำคัญในการส่งเสริมให้ครอบครัวเกษตรกรสามารถจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือการนำหลักการและกระบวนการส่งเสริมและเผยแพร่เพื่อให้ครอบครัวเกษตรกรได้รับความรู้และทักษะการประกอบอาชีพและมีทัศนคติที่ดีในการดำรงชีวิตภายในสภาพแวดล้อมในชนบท และในขณะเดียวกันผู้ปฏิบัติงานเคหกิจเกษตรต้องให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้ครอบครัวเกษตรกรสามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตและพัฒนาศักยภาพของตนเอง

ดังนั้น งานส่งเสริมเคหกิจเกษตร คือ การพัฒนาวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นอยู่ เช่นการแปรรูปอาหาร การถนอมอาหาร โภชนศึกษา การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ และพัฒนาอาชีพวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นกับครอบครัวเกษตรกรและชุมชน โดยการสนับสนุนให้ครอบครัวเกษตรกร โดยมีแม่บ้านเกษตรกร หรือสตรีเกษตรกรเป็นแกนนำ รู้จักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับการจัดการทรัพยากรของครอบครัว ซึ่งได้แก่ ทักษะ ภูมิปัญญาของทรัพยากรของท้องถิ่นที่สมาชิกของครอบครัวหามาได้ หรือมีอยู่โดยธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้ครอบครัวเกษตรกรได้ผลตอบแทนตามความต้องการหากใช้ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ สุขภาพที่ดี มีความมั่นคงในเรื่องรายได้และชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.2 นโยบายของงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร

เพชรรัตน์ วรณภีร์ (2534 :1) กล่าวว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากมนุษย์เป็นผู้กำหนดและสนับสนุนการพัฒนา ขณะเดียวกันมนุษย์ก็เป็นผู้รับประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนาด้วย การส่งเสริมงานสถาบันเกษตรกรไม่ว่าจะเป็นงานเคหกิจเกษตรหรืองานเกษตรกรก้าวหน้า จึงจำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยส่งเสริมให้สามารถเป็นฐานรองรับการส่งเสริมการเกษตรอันส่งผลไปถึงความก้าวหน้าของครอบครัวเกษตรกร เพราะกลุ่มเป็นเครื่องมือที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวได้รับประโยชน์จากการถ่ายทอดความรู้ โดยหวังว่าสมาชิกกลุ่มต้องมีสภาพการผลิตและคุณภาพชีวิตดีกว่าบุคคลอื่น ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 กำหนดนโยบายการพัฒนาไว้ 3 ประการ ได้แก่

- 1) รักษาความเจริญเติบโต และความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
- 2) การกระจายรายได้
- 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

จากแนวทางการพัฒนาประเทศ 3 ประการนี้ เพื่อให้สนองนโยบายดังกล่าว กลุ่มงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงกำหนดนโยบายงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรไว้ 3 ประการ คือ

1) การส่งเสริมการพัฒนาสตรีในภาคเกษตร โดยการเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคการเกษตร แบ่งออกเป็น 3 ประการดังนี้

- (1) การใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ
- (2) การใช้แรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- (3) การใช้ทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกร โดยการให้ครอบครัวเกษตรกรมีความเป็นอยู่ดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้ดีที่สุด แบ่งออกเป็น 4 ประการดังนี้

- (1) อาหารและโภชนาการ
- (2) การถนอมและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- (3) การจัดการบ้านเรือน
- (4) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3) การเพิ่มรายได้ของครอบครัวเกษตรกร แบ่งออกเป็น 2 ประการดังนี้

- (1) การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- (2) งานหัตถกรรมหรือศิลปประดิษฐ์

แผนงานด้านเคหกิจเกษตร

กลุ่มงานเคหกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2546 : 7) กล่าวว่าการส่งเสริมเคหกิจเกษตรเป็นงานส่งเสริมควบคู่กับงานส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ครอบครัวเกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสามารถในการผลิต ซึ่งมีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) สร้างเศรษฐกิจในครัวเรือน

โดยแนะนำส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การทำบัญชีรับ - จ่าย ของครอบครัว และการเก็บออมเงิน

2) สร้างความมั่นคงด้านรายได้ของครอบครัว

โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวเกษตรกรมีรายได้เพิ่ม โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ทำการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการแปรรูปผลผลิตเกษตรตามศักยภาพกลุ่มและท้องถิ่น ซึ่งจะสอดคล้องกับนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการ

ผลิต การสร้างเครือข่ายความรู้ การผลิตและการตลาด การจัดการธุรกิจกลุ่ม การบริหารคุณภาพ และผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

3) พัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยสนับสนุนด้านวิชาการเกษตร เกษตร เน้นให้ครอบครัวเกษตรกรมีการผลิตและใช้อาหารเพื่อบริโภคตามหลักโภชนาการ การดูแลสมาชิก การจัดการทรัพยากรและสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสมและถูกสุขลักษณะ เพื่อให้ครอบครัวเกษตรกรมีสุขภาพอนามัยดี อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งในบ้านและชุมชน

กิจกรรมด้านเกษตร เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีต้องมีการส่งเสริมกิจกรรมต่อไปนี้

1) กินดี

- (1) ให้มีกิน (ผลิต แปรรูปและถนอมอาหาร)
- (2) กินให้เป็น (โภชนาการ)

2) อยู่ดี

- (1) บ้านเรือนสะอาด
- (2) สุขภาพอนามัยดี
- (3) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์
- (4) การใช้แรงงาน
- (5) เครื่องนุ่งห่มเหมาะสม
- (6) ประชากรศึกษา
- (7) รักษาสิ่งแวดล้อม

3) สร้างเศรษฐกิจ

- (1) ลดรายจ่าย
- (2) เก็บออม
- (3) จัดทำบัญชีรับ - จ่าย ของครอบครัว

4) เพิ่มพูนรายได้

- (1) เพิ่มผลผลิตการเกษตร
- (2) เพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร

ก. แปรรูปอาหาร

ข. หัตถกรรมเกษตร

3.3 วัตถุประสงค์ของงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร

ฟังพิศ ดุลยพัชร (2526 :5) รายงานว่าวัตถุประสงค์ของงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร มีดังนี้

- 1) เพื่อให้ครอบครัวรู้จักการจัดบ้านเรือนให้สอดคล้องกับการจัดไร่นา
- 2) เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกร โดยการให้สมาชิกในครอบครัวเกษตรกรรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งให้รู้จักการวางแผนและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 3) เพื่อพัฒนาแม่บ้านเกษตรกรให้มีความรู้ด้านต่าง ๆ โดยให้เป็นกำลังในการช่วยพัฒนาอาชีพเกษตรและครอบครัวเกษตรกร
- 4) เพื่อพัฒนาเยาวชนของครอบครัวให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาอาชีพเกษตรและครอบครัวเกษตรกรในอนาคต
- 5) เพื่อพัฒนาผู้นำ งานส่งเสริมเคหกิจเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างผู้นำในท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้สมาชิกสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มใหญ่
- 6) เพื่อพัฒนาทรัพยากรและปรับปรุงชุมชน งานส่งเสริมเคหกิจเกษตรมีส่วนกระตุ้นให้สังคมอาชีพเกษตรกรรมตระหนักถึงความสำคัญของส่วนรวม โดยการช่วยปรับปรุงชุมชนและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 7) เพื่อช่วยกิจการสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ โดยเน้นให้สมาชิกในครอบครัวเกษตรกรมีความสนใจและรับผิดชอบการสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

3.4 หน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร

ฟังพิศ ดุลยพัชร (2526 : 6) กล่าวถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรไว้ดังนี้

- 1) ร่วมปรึกษากับเจ้าพนักงานการเกษตร เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของหมู่บ้านและตำบลที่อยู่ในความรับผิดชอบ
- 2) เลือกรูปปฏิบัติงานในท้องที่มีปัญหาท่อน และอยู่ในความสามารถที่จะดูแลได้ทั่วถึง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงงบประมาณที่สนับสนุนด้วย
- 3) ร่วมกับเจ้าพนักงานการเกษตร เพื่อเผยแพร่ความคิดเรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยประชาสัมพันธ์และชี้แจงให้เข้าใจถึงเป้าหมายของการรวมกลุ่ม
- 4) ร่วมกับเจ้าพนักงานการเกษตรจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5) ถ่ายทอดความรู้วิชาเทคนิคเกษตรแก่ครอบครัวเกษตรกร ในลักษณะเข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้

6) ฝึกให้มีผู้นำเพื่อช่วยในการถ่ายทอดวิชาการต่าง ๆ ให้สมาชิก

7) เยี่ยมเยือนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

8) กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรู้จักปัญหาของครอบครัว ชุมชนและช่วยชี้แนะให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง

9) กระตุ้นให้แม่บ้านเกษตรกรเห็นความสำคัญในบทบาทของตนเอง ที่มีต่อการพัฒนาครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

10) ร่วมตัดสินใจและแนะนำในการวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม และ โครงการ เทคนิคเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

11) กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาดัดแปลงใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

12) ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน

13) รู้จักใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยกระตุ้นให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกิดความกระตือรือร้น และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น

14) นำหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เพื่อนบ้านให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของงานส่งเสริมการเกษตร

15) จัดทำแผนปฏิบัติงานและรายงานผลการปฏิบัติงานทุกระยะ

16) ประชาสัมพันธ์ ซึ่งผลงานส่งเสริมเคหกิจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

17) จัดทำโครงการเคหกิจประจำปีของอำเภอ โดยเน้นการนำปัญหาของครอบครัวเกษตรกรที่ประสบอยู่มาจัดทำเป็น โครงการ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกรให้ดีขึ้น

4. สภาพการส่งเสริมงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สภาพการส่งเสริมงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งศึกษาจากรายงานและผลการวิจัยต่าง ๆ สามารถประมวลได้ ดังนี้

4.1 ผลการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตรนั้น พึ่งพิศ ดุลยพัชร และจุฑามาศ ศรีพิพัฒน์ (2535 :1) สรุปรายงานการดำเนินงานพัฒนาสตรีในภาค

การเกษตรไว้ว่า มีจำนวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั่วประเทศ 13,391 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 485,462 คน โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสามารถดำเนินการประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง และกรมส่งเสริมการเกษตร (2530 : 6) สรุปรายงานประจำปี 2530 ว่ามีสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 239 กลุ่ม นำผลผลิตทางการเกษตรที่เก็บเกี่ยวในช่วงฤดูกาลผลิตมาถนอมอาหารและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยมีจำนวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 160 กลุ่ม ที่ผลิตเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว จนสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นรายได้แก่ครอบครัว

สำนักงานเกษตรอำเภอสามเงา (2549 : 1) สรุปรายงานผลการส่งเสริมงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอสามเงา ปี 2549 มีจำนวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 38 กลุ่ม สมาชิก 1,357 คน

กรมส่งเสริมการเกษตร กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร (2534 : 3) สรุปรายงานผลการดำเนินงานและการบริหารงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรไว้ดังนี้

1) การส่งเสริมพัฒนาสตรีในภาคการเกษตร มีจำนวนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับความรู้ร้อยละ 17.53 ของสตรีเกษตรกรทั้งหมด โดยสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 8.9 สามารถเป็นแกนนำในการถ่ายทอดความรู้การเกษตร และเคหกิจเกษตรร้อยละ 14.74 กิจกรรมการพัฒนาดังกล่าว ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการ งานสัปดาห์แม่บ้านเกษตรกร การประกวดผลิตภัณฑ์และถ่ายทอดความรู้

2) การส่งเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีการส่งเสริมแล้ว ร้อยละ 53.48 กิจกรรมส่งเสริม ได้แก่ ความรู้ด้านเคหกิจเกษตร โครงการบ้านเกษตรกรตัวอย่าง โครงการรับเทคโนโลยี การผลิตอาหารเพื่อบริโภค การถนอมอาหารและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และกองทุนอาหารหมู่บ้าน

3) การส่งเสริมกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้ มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรร้อยละ 12.92 ศิลปะประดิษฐ์ร้อยละ 29.63 โดยกิจกรรมส่งเสริม ได้แก่ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ศิลปะประดิษฐ์และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

4.2 ปัญหาอุปสรรคของงานแม่บ้านเกษตรกร

กานดา บุณยเกียรติ(2521 : 24) ศึกษาบทบาทของสตรีทางด้านเกษตร พบปัญหา ดังนี้ แม่บ้านเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการปรับปรุงอาชีพการเกษตร สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จึงควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อสะดวกในการบริการความรู้ ตลอดจนจำเป็นต้องกระตุ้นให้สมาชิกมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

การศึกษารายชื่อของแม่บ้านเกษตรกรในด้านสังคมและเศรษฐกิจเพื่อการส่งเสริม พบปัญหาของแม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

1. แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย จึงอ่านออกเขียนได้ไม่ดี นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้องใช้เวลา งบประมาณและอัตราค่าจ้างมาก
 2. สมาชิกส่วนใหญ่ต้องรับภาระในครอบครัวและการประกอบอาชีพการเกษตรจึงไม่มีเวลาไปเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ดังนั้นการฝึกอบรมจึงไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร
 3. สมาชิกส่วนใหญ่มีความต้องการและสนใจวิชาการต่าง ๆ แต่ไม่ได้รับการฝึกอบรม เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการอบรมมาก เช่น ค่าอุปกรณ์ ค่าเดินทาง เป็นต้น
- ฟังพิศ คุณยพัชร (2530 : 17) รายงานในประเด็นงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรกรว่า การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาดังนี้

1. มีการร่วมกิจกรรมอย่างเป็นทางการในระดับตำบล จากสตรีทั้งหมด 6.65 ล้านคน มีเพียง 319,607 คน หรือร้อยละ 4.8 ของสตรีในภาคเกษตรที่ได้เข้าร่วมกลุ่มอย่างเป็นทางการ
2. การรับบริการความรู้เทคโนโลยีการเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ จากผลการรายงานของกรมการพัฒนาชุมชนพบว่า สตรีเกษตรกรร้อยละ 95 ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
3. สมาชิกมีรายได้ต่ำจากการประกอบอาชีพ เฉลี่ย 18,165.90 บาท ต่อปีต่อครอบครัว ซึ่งไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว จึงจำเป็นต้องทำกิจกรรมอื่นเพื่อให้เกิดรายได้เสริมแก่ครอบครัว

กังสาดาล เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2532 :1) รายงานทิศทางการพัฒนางานสถาบันเกษตรกรว่าสตรีเกษตรกรมีการเคลื่อนย้ายแรงงานมากยิ่งขึ้น เนื่องจากด้วยโอกาสในการรับวิชาการ เทคโนโลยี เช่น การตลาด การจัดการ สินเชื่อการเกษตร และพื้นที่ฟาร์มมีขนาดเล็กลง ทำให้รายได้ไม่เพียงพอ สตรีดังกล่าวจึงจำเป็นต้องหารายได้เพิ่มขึ้น

5. แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ

5.1 ความต้องการของมนุษย์ รวิวังศ์ ศรีทองรุ่ง (2543 : 39) กล่าวถึงการพัฒนาบุคลิกภาพในการประชาสัมพันธ์ว่า มนุษย์เรามีความต้องการในแต่ละด้านจำแนกได้ ดังนี้

- 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ นอนหลับ เคลื่อนไหว ฯลฯ ความต้องการขั้นนี้เป็นแรงจูงใจ ให้มนุษย์ดิ้นรนเพื่อตอบสนองความต้องการในขั้นต่อไป

2) *ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safty needs)* เมื่อมนุษย์ผ่านการตอบสนองความต้องการขั้นแรกได้แล้ว ก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไป คือต้องการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงปราศจากอันตรายต่าง ๆ ความต้องการขั้นนี้จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลกระทำพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หลีกเลี่ยงการเผชิญอันตราย ไม่ชอบความเสี่ยง ต้องการดำรงชีวิตอย่างสงบสุขยึดระเบียบแบบแผนในวัยเด็ก ครอบครัวจะมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อระดับความต้องการความปลอดภัย ซึ่งจะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

3) *ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (belongingness and love needs)* ความต้องการในระดับนี้คือ การที่บุคคลต้องการความรัก ความเอาใจใส่ห่วงใยจากผู้อื่น และในทำนองเดียวกันก็ต้องการแสดงความรัก และความห่วงใยผู้อื่นเช่นกัน นอกจากนี้ยังต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ของครอบครัว ของเพื่อน และสถาบันทางสังคมต่าง ๆ บุคคลจะแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรม เช่น เจ้าของ สถาบัน เชื้อชาติ ตระกูล

4) *ความต้องการมีเกียรติและศักดิ์ศรี (esteem needs)* เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนอง ต้องการความรักและความเป็นเจ้าของแล้ว ก็จะก้าวไปสู่ความต้องการขั้นที่ 4 ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ ความต้องการนับถือตนเอง หรือมีศักดิ์ศรีซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบพฤติกรรม มีความเชื่อมั่น บุคลิกภาพเข้มแข็งเป็นตัวของตัวเอง ประสบความสำเร็จในอาชีพ มีอิสระและมีความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ เป็นที่ยกย่องชมเชยจากผู้อื่น แสดงออกในรูปแบบกระทำพฤติกรรมเพื่อประโยชน์ของสังคม เช่น การทำบุญ ทำงานสาธารณกุศลต่าง ๆ ความต้องการสองลักษณะดังกล่าว จะมีระดับความต้องการมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละบุคคล จะทำให้รู้สึกว่าคุณค่า และมีความสำคัญต่อผู้อื่น

5) *ความต้องการพัฒนาตนเองไปถึงจุดสมบูรณ์สูงสุดของชีวิต (self-actualization needs)* ในระดับความต้องการขั้นนี้ บุคคลจะตระหนักในตนเองตามสภาพความเป็นจริง และต้องการที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นคนที่สมบูรณ์สูงสุด คือเป็นคนที่มีความสามารถที่ตนเองมีอยู่อย่างเต็มที่ เป็นคนที่คิดถึงผู้อื่น ทั้งเป็นผู้ที่มองเห็นศักดิ์ศรีและคุณค่าในตนเอง มีบุคลิกภาพที่ดี กระตือรือร้น พร้อมทั้งจะใช้ความสามารถที่มีอยู่ทำประโยชน์ให้กับสังคมด้วยความรู้สึกที่จริงใจ ไม่ใช่ทำเพื่อให้ได้รับความชื่นชมยกย่อง

มนุษย์ทุกคนโดยพื้นฐานแล้วมีศักยภาพ ที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ความต้องการในระดับขั้นสูง ซึ่งเป็นเป้าหมายของชีวิตที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา แต่คนบางคนไม่สามารถไปถึงขั้นสูงสุดได้ เพราะมีอุปสรรคอันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมของเขาไม่เอื้ออำนวย หรือขาดแคลนที่จะตอบสนองความต้องการขั้นต่ำได้

อิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ที่มีผลทำให้คนมีพฤติกรรมแตกต่างกัน และสิ่งที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์ คือ แรงจูงใจ (motive) หรือแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม แรงกระตุ้นเหล่านี้ได้แก่ ความต้องการ (needs) ต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์มีระดับความต้องการไม่เท่ากัน เนื่องมาจากปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ความต้องการของบุคคลนั้นไม่สำเร็จตามความมุ่งหมายทุกอย่าง บางครั้งความต้องการได้รับการตอบสนอง บางครั้งได้รับการขัดขวาง ทำให้คนเราเกิดความคับข้องใจ วิตกกังวล เครียด หากมนุษย์สามารถปรับตัวทางร่างกายและจิตใจได้ ก็จะทำให้เกิดความสุข มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม แต่หากไม่สามารถปรับตัวได้ ความคับข้องใจก็อาจจะนำไปสู่พฤติกรรมหรือบุคลิกภาพที่มีปัญหาได้ในที่สุด

5.2 การพัฒนาบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นการพัฒนาปรับตัวให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความเชื่อถือ ความเลื่อมใสศรัทธา และเป็นที่ยอมรับของผู้มาติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน จึงควรมีการพัฒนาบุคลิกภาพด้านต่อไปนี้

- 1) **พัฒนาตนให้เป็นผู้รอบรู้ (learner)** ทันทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์ ติดตามความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม
- 2) **ปรับปรุงตนให้มีความมานะอดทนและเป็นตัวอย่างที่ดี (endurance and example)** จะต้องประสานงานกับคนหลายระดับ ทั้งระดับที่สูงกว่าและต่ำกว่า และในระดับเดียวกัน จึงต้องใช้ความมานะพยายามและทำตัวให้เป็นที่ยอมรับในการประพฤติปฏิบัติทั้งทางด้าน อารมณ์ สังคม และทางด้านกายภาพ
- 3) **มีความเชื่อมั่นในตนเอง (self - confidence)** ปรับปรุงตนเองให้มีบุคลิกที่เชื่อมั่นในตนเอง ในการปรากฏกายในการบรรยายสรุปแนะนำหน่วยงาน หรือการเป็นพิธีกรในงานต่าง ๆ โดยใช้ความรู้และทักษะตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ มาเพิ่มความมั่นใจในการดำเนินการต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 4) **มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (good human relationship)** โดยการปรับสภาพภายในจิตใจและคำนิยม มีความเป็นผู้ใหญ่ มีอารมณ์เย็น สุขุม รอบคอบ รู้จักประมาณตน รู้จักการประนีประนอม และกล้าเผชิญหน้ากับปัญหาทุกอย่าง อย่างกล้าหาญ มีท่าทางมารยาทที่สุภาพ นุ่มนวล มีศิลปะในการพูด มีการผูกมิตร การครองใจและจูงใจคน
- 5) **สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ** โดยเรียนรู้วิธีการที่จะทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข มีเป้าหมายตรงกันและมีการประสานงานกันอย่างราบรื่น การดำเนินงานนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกทุกคนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หลีกเลี่ยงการขัดแย้งกันให้มากที่สุด

6) ทำตนให้เป็นคนจริงใจ ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ทำตนให้เป็นธรรมชาติ ไม่เสแสร้ง ความจริงใจสามารถสังเกตได้จากสายตาและพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ในระยะเวลานาน พอสมควร มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว

7) แต่งกายสุภาพเหมาะสมกับตำแหน่ง รูปร่าง และกาลเทศะ การแต่งกายเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพ สร้างความประทับใจและความศรัทธาเมื่อแรกพบ (first impression) ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และผู้มาติดต่องาน การแต่งกายที่ดีและถูกต้องควรคำนึงถึงเวลา (time) โอกาส (occasion) และสถานที่ (place) หรือรวมเรียกว่า “TOP”

8) ฝึกให้เป็นคนตรงต่อเวลาในการนัดหมาย เพราะการตรงต่อเวลาเป็นคุณสมบัติของผู้รักษามารยาทที่ดี และแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน

9) ชมเชยและสรรเสริญผู้อื่นเมื่อกระทำดี หรือมีผลงานดี และยอมรับผิดเมื่อตนกระทำผิด ไม่ปิดความรับผิดชอบ มีน้ำใจนักกีฬา

10) มีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามเวลาที่ต้องการ มีความกระตือรือร้นและตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานทุกชนิด ทำให้ได้รับความเชื่อถือจากผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา

5.3 การปรับปรุงบุคลิกภาพ

การปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน เพื่อบรรยาย และบุคคลที่มาติดต่อเกี่ยวข้องได้พบเห็น มี 2 ลักษณะ คือ

5.3.1 การปรับปรุงบุคลิกภาพภายนอก ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย กิริยาท่าทาง การแสดงสีหน้าและแววตา การพูดจา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การปรับปรุงรูปร่างหน้าตา มิได้หมายถึง ความสวยงาม ความหล่อ แต่การปรับปรุงรูปร่างหน้าตานั้นต้องรักษาให้ดูสะอาด ประณีต ดูดี รักษาหน้าตาให้สะอาด ผ่องใส รักษาปาก ฟัน จมูก ตา หู เล็บมือ เล็บเท้าให้สะอาดปราศจากกลิ่นอันน่ารังเกียจหรือความสกปรกต่าง ๆ โดยใช้สบู่ หรือเครื่องสำอาง ในทำนองเดียวกับการปรับปรุงรูปร่างที่ยังไม่เหมาะสม เช่น อ้วน เตี้ย เกินไป ก็ใช้ศิลปะของการแต่งกายที่เหมาะสมเข้าช่วยได้

2) การรักษาสุขภาพ บุคคลต้องรักษาสุขภาพให้แข็งแรงเสมอ เพราะสุขภาพที่ไม่ดีหรือเจ็บป่วยบ่อย ๆ จะทำให้บุคคลมีอารมณ์หงุดหงิด เป็นผลให้การติดต่อสัมพันธ์ผู้อื่น ไม่ราบรื่น การรักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ สามารถทำได้โดยการรับประทานอาหารที่มีคุณค่า สะอาด ถูกหลักอนามัย เพียงพอ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ พักผ่อนเพียงพอ หลีกเลี่ยงมลพิษในสิ่งแวดล้อม ถูกสุขลักษณะ และอยู่ในที่ดีอากาศบริสุทธิ์ รักษาร่างกายให้อบอุ่น สวมเสื้อผ้าที่เหมาะสม ไม่คับเกินไปจนหายใจไม่ออก และหมั่นหาแพทย์เพื่อตรวจร่างกายสม่ำเสมอ

และที่สำคัญคือ ต้องรักษาอารมณ์ให้แจ่มใส เมื่ออารมณ์แจ่มใส จิตใจสบาย ร่างกายก็แข็งแรง สมบูรณ์

3) การปรับปรุงกิริยาท่าทาง การแสดงออกทางสีหน้าและแววตา การปรับปรุงกิริยาท่าทางสีหน้าและแววตาทำได้โดยสังเกตดูการยืน เดิน นั่ง สีหน้า และแววตา ในสังคมไทยการแสดงกิริยาท่าทางเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสังคมไทยเป็นสังคมอำนาจนิยม ยกย่องผู้อาวุโส ผู้น้อยจะต้องมีกิริยาท่าทางสุภาพอ่อนโยน และเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล เช่น ควรเดินก้มตัวเมื่อผ่านผู้อื่น ไม่นั่งไขว่ห้างต่อหน้าผู้ใหญ่ ไม่มองผู้อื่นด้วยหางตา หรือมีกิริยาท่าทางแสดงให้เห็นว่ามีความเกรงใจ เช่น ไม่เอื้อมมือไปหยิบของผ่านหน้าผู้อื่น เป็นต้น การปรับปรุงกิริยาท่าทางให้สุภาพอ่อนโยนเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลย่อมเป็นเสน่ห์แก่ผู้พบเห็น ทำให้ใคร ๆ ก็อยากคบหาสมาคมด้วย การใช้สายตามองเป็นสิ่งสำคัญ ต้องฝึกมองผู้อื่นด้วยสายตาอ่อนโยนเต็มไปด้วยความรัก ความเมตตา ความชื่นชมยินดี แทนการมองด้วยสายตากระด้าง เต็มไปด้วยความเกลียดชัง

4) การปรับปรุงการพูดจา การพูดจาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ เพราะการพูดจาเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติที่มีต่อตนเองและผู้อื่น การพูดที่ไม่เหมาะสม หยาบกระด้าง ย่อมทำลายมนุษยสัมพันธ์โดยสิ้นเชิง มีสุภาษิต คำกลอนมากมายที่แสดงให้เห็นว่า การพูดจาเป็นสิ่งสำคัญ เช่น “ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หนังสือเป็นตรี” หรือ “อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลมปากหวานหูมิรู้หาย” เป็นต้น ถ้อยคำ น้ำเสียง แววตา รวมทั้งกิริยาท่าทางด้วย ดังนั้นจึงควรปรับปรุงการพูดจาดังนี้

ก. พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ใช้คำแทนตนเองและผู้อื่นให้เหมาะสมกับตำแหน่งและฐานะของบุคคล การพูดจาเหมาะสมกับบุคคลย่อมเป็นเสน่ห์แก่ตนเองเป็นอย่างยิ่ง

ข. น้ำเสียงนุ่มนวล การใช้คำพูดที่สุภาพอย่างเดียวไม่เพียงพอ ควรมีน้ำเสียงที่นุ่มนวล อ่อนโยน ไม่มีเสียงประชดประชัน หรือเยาะเย้ยถากถาง และไม่ควรถอบด้วยคำข้อยกยาม

ค. ฝึกใช้คำถามให้เหมาะสม การถามเป็นการสื่อความหมายว่า ยังไม่เข้าใจสงสัย ต้องการคำตอบที่ชัดเจน การถามที่เหมาะสมย่อมทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี

ง. พูดความจริงและพูดในสิ่งที่มีประโยชน์ ไม่พูดเพื่อเจ้าเล่ห์ไหล เพราะจะก่อให้เกิดความปุ่นข้องหมองใจกันในภายหลัง

จ. พูดในสิ่งที่คนอื่นชอบ พอใจและสนใจ ไม่ควรพูดในสิ่งที่ตัวเราสนใจ การพูดในสิ่งที่ผู้อื่นชอบนั้น จะต้องศึกษาและสังเกตว่าคู่สนทนาชอบและสนใจเรื่องอะไร

เช่น ต้องรู้ว่าควรพูดคุยกับคนที่เป็นครูอาจารย์ด้วยเรื่องอะไร คุยกับหมอด้วยเรื่องอะไร หรือคุยกับ นายธนาคารด้วยเรื่องอะไร

ฉ. เลือกส่วนดีเด่นของผู้สนทนามาพูด เพื่อให้เขาเกิดความภาคภูมิใจ แต่ละเลยในส่วนที่เป็นปมด้อยสำหรับเขา เช่น เพื่อนหญิงของเราเป็นคนผิวดำ จมูกแบน ปากหนา ไม่มีส่วนใดสวย ยกเว้นนัยน์ตาที่กลมโตสดใส ก็ต้องชมนัยน์ตาของเขา

ช. พูดจาชัดเจน ใช้ภาษาถูกต้อง สื่อความหมายให้ตรงกับที่ต้องการ เช่น ต้องการให้พนักงานหยิบเพิ่มเอกสาร ควรบอกให้ชัดเจนว่า เพิ่มสีอะไร ปกเพิ่มเขียนว่าอย่างไร วางอยู่ตรงไหน วางในลักษณะใด อยู่ในลิ้นชักที่เท่าใด ซ้ายหรือขวาของผู้ใด

ซ. ไม่พูดคุยกุณผู้อื่น แต่รู้จักพูดยกย่องชมเชย และให้เกียรติผู้อื่น รู้จักกล่าวคำสวัสดิ์ ขอบคุณ ขอโทษ ให้เหมาะสมกับโอกาส

ฅ. ไม่ควรหัวเราะเยาะเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด

ญ. พูดอย่างมีเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ในการพูด

ฎ. รู้จักวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ การวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ คือ การชมก่อน และอธิบายพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ไม่มีการประเมินว่าดีหรือเลว ในชีวิตจริงไม่มีใครที่จะไม่ทำผิด แต่บุคคลที่ทำผิดก็ไม่ชอบให้ใครมาตำหนิหรือวิจารณ์ ดังนั้นเพื่อไม่ให้เสียสัมพันธภาพ จึงควรรู้จักวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์

ฏ. ศิลปะในการพูด การพูดจาเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพนั้นเป็นสิ่งที่ยากยิ่ง แม้ว่าบุคคลนั้นจะมีความรู้ดี มีความฉลาดก็ตาม บางครั้งการพูดจาซึ่งรวมถึงการสนทนา มีจุดอ่อน

ฐ. ฝึกการฟัง โดยปกติคนมักจะรู้สึกว่ามีปัญหาในเรื่องการพูด แต่ไม่รู้สึกว่ามีปัญหาในการฟังจึงพยายามพูด และมีสถาบันการฝึกพูดเกิดขึ้นมากมาย ยกที่จะหาสถาบันฝึกฟัง เพราะทุกคนมองข้ามความสำคัญของการฟัง อันที่จริงการฟังมีความสำคัญในการสร้างมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะการฟังผู้อื่นจะทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่ามีคนสนใจ รู้สึกว่าตนเป็นคนสำคัญ มีค่า และมีความหมาย เกิดความสบายใจ และสามารถทำตามที่ต้องการได้ การฝึกฝนเป็นนักฟังที่ดี มีดังนี้

- (1) ทำใจให้อยากฟัง วางแผนการฟังว่าจะฟังอะไร
- (2) ตั้งใจฟัง
- (3) ทนฟัง
- (4) มองหน้าผู้พูด
- (5) พยักหน้าเห็นด้วย

(6) ถ้ารู้สึกเบื่อก็จดบันทึก

(7) ชักถามเมื่อสงสัย

5.3.2 การปรับปรุงบุคลิกภาพ

การปรับปรุงบุคลิกภาพภายใน นับได้ว่าเป็นการปรับปรุงพฤติกรรมภายใน ได้แก่ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และนิสัยใจคอที่สังเกตเห็นได้ยาก การแก้ไขปรับปรุงจึงต้องทำทีละขั้นตอน ทีละเรื่อง การปรับปรุงพฤติกรรมภายในนั้นจะต้องปรับปรุงพฤติกรรมภายนอกที่อนุমানพฤติกรรมภายในได้ จะกล่าวถึงการปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้

- 1) ฝึกให้รักตนเองตามสภาพที่เป็นอยู่
- 2) ฝึกการเอาชนะตนเอง
- 3) ฝึกความอดทน อดกลั้น และเข้าใจผู้อื่น
- 4) ฝึกการจัดการกับความโกรธ และความเกลียด
- 5) ฝึกให้เป็นคนอารมณ์ดีและเบิกบาน
- 6) ฝึกให้เป็นผู้มีใจสงบ
- 7) ฝึกการเปลี่ยนแปลงตนเองดีกว่าเปลี่ยนแปลงคนอื่น
- 8) ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล
- 9) ฝึกการตั้งเป้าหมายในชีวิต
- 10) ฝึกเป็นคนตรงต่อเวลา
- 11) ฝึกเป็นคนที่คล่องแคล่วว่องไว
- 12) พัฒนาความมั่นใจในตนเอง
- 13) ฝึกมิให้เป็นคนแสดงตัวมากเกินไป
- 14) ฝึกมิให้เป็นคนเก็บตัวมากเกินไป
- 15) ฝึกให้เป็นคนใช้อำนาจเหนือผู้อื่นน้อยลง
- 16) ฝึกพฤติกรรมและการแสดงออกที่เหมาะสม
- 17) ฝึกการเปลี่ยนความอยากได้ให้เป็นความต้องการ
- 18) ฝึกการให้ในสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ
- 19) ฝึกการให้ความรักแก่ผู้อื่น
- 20) ฝึกการให้อภัยแก่ผู้อื่น
- 21) ฝึกการสร้างความประทับใจให้เกิดแก่ผู้อื่น

สรุปว่า บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ เพราะในปัจจุบันไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในหน้าที่การงานใดก็ตามย่อมต้องการมีบุคลิกภาพเป็นที่ชื่นชอบของคน

โดยทั่วไป ทำให้สามารถมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ อย่างราบรื่น ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของชีวิตตามไปด้วย ความร่วมมือที่จะได้รับจากบุคคลอื่นก็มีมาก และเมื่อบุคคลมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ที่อยู่แวดล้อม ก็จะได้รับความสะดวกจากทุกคน การที่มีบุคลิกภาพเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่นจะทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง และจะมีการพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ คนที่มีบุคลิกภาพดีจึงเหมาะกับทุกอาชีพในวงสังคม บุคลิกภาพที่ดีเป็นของมีค่าควรยึดเป็นสมบัติประจำตัว เพราะผู้มีบุคลิกภาพดีจะเป็นผู้ที่ได้เปรียบผู้อื่น มีคนยอมรับนับถือ ช่วยในการติดต่อประสานงานในการดำเนินภารกิจต่าง ๆ ลุล่วงไปด้วยดี

ลักษณะที่สร้างบุคลิกภาพ ประกอบด้วย

ความกระปรี้กระเปร่า สุขภาพดี ฉลาด มีความสำรวม รู้จักกาลเทศะ กระตือรือร้น มีความคิดริเริ่ม เอาการงาน ตัดสินใจถูกต้อง กล้าได้กล้าเสีย มีระเบียบ มีท่าทางมั่นคง มีประสาทสัมผัสทางสังคม มีเสน่ห์ประทับใจ ไม่ทะเล้งหรือ หน้าเป็น มีวัฒนธรรม สุภาพ เชื่อมมั่นในตนเองอย่างเงียบ ๆ มีศิลปะในการฟัง ร่าเริง และมีความกรุณา

ลักษณะที่ทำลายบุคลิกภาพ ประกอบด้วย

ความเฉื่อยชา จี๋โรค ทีบ ลูกลี้ลูกกลน ชุ่มช่าม ท้อถอย ไม่เป็นตัวของตัวเอง ปล่อยตามยถากรรม ลังเล จี๋ฉลาด ปล่อยงานตามสะดวก ท่าทางอ่อนแอ เพิกเฉยต่อสังคม ขาดเสน่ห์ ชอบโอ้อวด ขาดวัฒนธรรม อวดดี ทะนงตัว จองหอง คี้อร้น ไม่ยอมให้ผู้อื่นคัดค้าน เจ้าทุกข์ เห็นแก่ตัว เชื่อโชคชะตา ถากถาง เหยะเหยื่อผู้อื่น เบื่อตัวเอง และรู้สึกผิดหวังอยู่เสมอ

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้เป็นการกล่าวถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของเกษตรกรและแม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

อนงค์ พัฒนจักร (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาบ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กับสตรีตัวอย่างจำนวน 70 ราย พบว่าสตรีมีอายุเฉลี่ย 42 ปี มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5 คน จำนวนแรงงานในครอบครัวระหว่าง 3-4 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีรายได้ต่อครอบครัวเฉลี่ย 50,000 บาทเศษ มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรระหว่าง 19-20 ไร่ และมีภาระหนี้สินครอบครัวละ 20,000 – 30,000 บาทเศษ โดยสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าไม้มาก ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ รายได้ การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา การเป็น

สมาชิกกลุ่ม วิธีการรับข่าวสาร ระดับความรู้เกี่ยวกับป่าไม้ ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาป่าไม้ ได้แก่ อายุ ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ภาวะหนี้สิน และแหล่งการถ่ายทอดความรู้

ศิริมา เฟิงนรพัฒน์ (2530 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับความรู้เทคโนโลยีของแม่บ้านเกษตรกรในภาคตะวันตก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 ราย พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอายุระหว่าง 41-50 ปี สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอาชีพหลักทำนา อาชีพรองทำไร่ มีรายได้เฉลี่ย 41,914 บาท ต่อครอบครัวต่อปี แม่บ้านเกษตรกรมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยวิธีการถ่ายทอดความรู้ต้องใช้อุปกรณ์หรือสื่อการสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจและต้องมีการให้ปฏิบัติจริง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับความรู้ของแม่บ้านเกษตรกรขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การได้รับการสนับสนุนจากพ่อบ้านเกษตรกร การได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่โดยตรง ความเข้าใจนโยบายของโครงการหรือเจ้าหน้าที่ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการรับความรู้ของแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ระดับรายได้ อายุ การได้รับการชักชวนจากเพื่อนสมาชิก ตลอดจนพบปัญหาของแม่บ้านเกษตรกรที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม ได้แก่ สมาชิกแม่บ้านเกษตรกรไม่ค่อยมีเวลาร่วมกิจกรรม เนื่องจากมีภารกิจในครอบครัวหลายด้าน

อุไรวรรณ โชติวิท (2521 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทสตรีชนบทที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจปรับปรุงไร่นา กรณีศึกษาตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับสตรีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 ราย พบว่า สตรีชนบทมีอายุเฉลี่ย 42.59 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 7 คน จำนวนแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 3 คน มีรายได้โดยไม่หักค่าใช้จ่ายใดๆ เฉลี่ย 10,916.59 บาทต่อปี ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 19.22 ไร่ โดยสตรีชนบทมีบทบาทในการเก็บเงินรายได้ของครอบครัว บทบาทในการตัดสินใจใช้จ่ายเงินด้านอุปโภคของสมาชิกในครอบครัว บทบาทในการตัดสินใจปรับปรุงไร่นาร่วมกับสามีใน 6 เรื่อง ได้แก่ การขยายพื้นที่เพาะปลูก การเลือกซื้อพันธุ์พืช การใช้ปุ๋ย การใช้ยาปราบศัตรูพืช การจัดหาเครื่องมือท่อนแรง การจัดหาสินเชื่อทางการเกษตร และการติดตามข่าวสารทางการเกษตร โดยมีบทบาทค่อนข้างสูงในการตัดสินใจจัดหาแรงงานการขยายผลผลิตทางการเกษตร

ลักขณา ดิษยบุตร (2522 : บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อวิทยาการการทำนา ครั้งที่ 2 ของจังหวัดราชบุรี โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 ราย พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

อายุระหว่าง 40-30 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 3-4 คน มีขนาดพื้นที่ทำนาจำนวน 2 ครั้งคิดว่าการทำนาครั้งเดียว อีกทั้งการทำนาครั้งที่ 2 ต้องใช้ปุ๋ยจำนวนมากและมีโรคแมลงรบกวนมากกว่าการทำนาปี และพบว่าปัจจัยด้านอายุ เพศและระดับการศึกษาของเกษตรกรไม่มีผลต่อทัศนคติ

กัลยารัตน์ อิจูรัตน์ (2522 : บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อสื่อมวลชน ในหมู่ที่ 3 ตำบลคอนมะเกลือ อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 86 ราย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถอ่านออกเขียนได้ อายุเฉลี่ย 43.33 ปี มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 34.58 ไร่ มีอาชีพหลักทำนา เกษตรกรนิยมใช้วิทยุเป็นสื่อสารมวลชนอย่างแพร่หลาย เนื่องจากวิทยุมีราคาถูกและเลือกซื้อได้ง่าย ส่วนหนังสือพิมพ์ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ชอบอ่าน เกษตรกรชอบฟังข่าวของกรมประชาสัมพันธ์มากที่สุด รายการโทรทัศน์ที่เกษตรกรนิยมมากที่สุดคือรายการด้านบันเทิง โดยเกษตรกรมีทัศนคติต่อสื่อมวลชนปานกลาง เนื่องจากเกษตรกรมีความคิดว่ารายการเกษตรกรทางสื่อสารมวลชนนั้นไม่สามารถนำไปปฏิบัติในอาชีพของตนเองได้มากนัก และพบว่าปัจจัยด้านอายุ เพศ อาชีพหลัก ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อทัศนคติ

กัลยาพร วัดแก้ว (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาความรู้และการนำความรู้ด้านเคหกิจเกษตรไปใช้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดพิจิตร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุต่างกัน มีความรู้ด้านเคหกิจเกษตรเรื่องอาหาร/โภชนาการแตกต่างกัน และมีการนำความรู้ด้านเคหกิจเกษตรเรื่องอาหารการแปรรูป/ถนอมอาหารไปปฏิบัติในครัวเรือนแตกต่างกัน มีการนำความรู้เรื่องการจัดการบ้านเรือนไปปฏิบัติในครัวเรือนและเพื่อเพิ่มรายได้แตกต่างกัน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้เรื่องการแปรรูป/ถนอมอาหาร เรื่องอาหาร/โภชนาการ เรื่องหัตถกรรม/ศิลปะประดิษฐ์แตกต่างกัน และมีการนำความรู้เรื่องการแปรรูป/ถนอมอาหารไปปฏิบัติในครัวเรือนและเผยแพร่แก่เพื่อนบ้านแตกต่างกัน มีการนำความรู้การจัดการบ้านเรือนไปปฏิบัติในครัวเรือนแตกต่างกัน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้แตกต่างกัน และมีสถานภาพในกลุ่มแตกต่างกัน มีความรู้ด้านเคหกิจเกษตรเรื่องการแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร เรื่องอาหาร/โภชนาการ เรื่องหัตถกรรม/ศิลปะประดิษฐ์แตกต่างกัน และมีการนำความรู้ด้านเคหกิจเกษตรเรื่องการแปรรูป/ถนอมอาหารไปปฏิบัติในครัวเรือนแตกต่างกัน

สุรางค์รัตน์ กัญมาศ (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อการส่งเสริมงานเคหกิจเกษตร ตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม การเก็บข้อมูลจำนวน 58 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่า t-test ผล

การศึกษาพบว่า 1) แม่บ้านมีอายุเฉลี่ย 41.84 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตรโดยเฉลี่ย 4.45 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงสุกร รายได้ทั้งการเกษตรและนอกภาคการเกษตร โดยไม่หักค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้นครอบครัวละ 191,035 บาทต่อปี สำหรับรายได้สูงสุดของครอบครัว 2,520,000 บาท และรายได้ต่ำสุด 14,400 บาท และส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมกับส่วนรวมค่อนข้างสม่ำเสมอ 2) แม่บ้านมีความสนใจและความต้องการที่จะเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรสอน ตามลำดับความมากน้อย คือ อาหารและโภชนาการ ถนอมอาหาร ประดิษฐ์วัสดุ และวิชาตัดเย็บเสื้อผ้า ทักษะของแม่บ้านที่มีต่อการส่งเสริมงานเคหกิจเกษตรนั้นพบว่า แม่บ้านมีทัศนคติดีปานกลางต่อการส่งเสริมงานเคหกิจเกษตร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05) 3) จากการพิสูจน์สมมติฐาน พบว่าแม่บ้านที่มีอายุ การศึกษา รายได้ และจำนวนบุตรต่างกัน มีทัศนคติที่ดีต่องานเคหกิจเกษตรไม่แตกต่างกัน ยกเว้น แม่บ้านที่มีส่วนเข้าร่วมกิจกรรมกับส่วนรวมมากกว่าร้อยละ 50 มีทัศนคติที่ดีต่องานเคหกิจเกษตร แตกต่างกับแม่บ้านที่มีส่วนเข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่าร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญ 4) ปัญหาของแม่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมงานเคหกิจเกษตรนั้นส่วนใหญ่คือ ไม่มีเวลาไปรับการฝึกอบรมเป็นประจำ และไม่อาจนำความรู้ที่เรียนมาปรับใช้เป็นอาชีพได้ 5) แม่บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องความต้องการ มีส่วนน้อยที่แสดงความต้องการให้มีการฝึกอบรมความรู้วิชาการเกษตรเพิ่มขึ้น และต้องการให้มีการฝึกอบรมความรู้วิชาอาหารและโภชนาการ วิชาถนอมอาหาร และวิชาประดิษฐ์วัสดุให้มีเนื้อหาที่น่าสนใจขึ้น

พัฒนกร ยาวินไชย (2543 :บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อทัศนคติของแม่บ้านเกษตรกรต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตร และการศึกษาปัญหาและความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร ศึกษาจากการคัดเลือกสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 120 ตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) และใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดังกล่าว ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติต่าง ๆ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่า t -test ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยประมาณ 42 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตรโดยเฉลี่ยประมาณ 2-3 คน อาชีพหลักได้แก่ การทำนาทำสวน มีรายได้สุทธิจากอาชีพการเกษตรและนอกภาคการเกษตรโดยเฉลี่ย 32,882 บาทต่อปีต่อครัวเรือน สมาชิกแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มจัดทำขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และส่วนใหญ่จะให้ความสนใจพร้อมที่จะรับความรู้งานส่งเสริมเคหกิจเกษตรในเรื่อง อาหารและโภชนาการ การเกษตร การถนอมอาหาร การประดิษฐ์วัสดุ และตัดเย็บเสื้อผ้า มากน้อยตามลำดับ

ส่วนใหญ่สมาชิกแม่บ้านเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตร ในการทดสอบ สมมติฐานพบว่า ระดับความแตกต่างในเรื่องอายุของแม่บ้านเกษตรกร การศึกษา รายได้ จำนวน บุตร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไม่มีผลต่อทัศนคติของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตร ปัญหาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่พบ มากที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ คือ ความถี่ของการฝึกอบรมในรอบปีน้อยเกินไป ขาดแคลนเงินทุน สำหรับดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ขาดแคลนอุปกรณ์ที่ใช้ใน การฝึกอบรม และสมาชิกบางคนไม่มีเวลาว่างเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรมีความต้องการอุปกรณ์การฝึกอบรมไว้ประจำกลุ่ม และมีความต้องการที่จะเข้ารับการ ฝึกอบรมในวิชาอาหารและโภชนาการ การถนอมอาหาร การประดิษฐ์วัสดุมากน้อยตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่า ควรมีการฝึกอบรมด้านเคหกิจเกษตรอย่างต่อเนื่อง

วารภรณ์ แสนศรี (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ที่มีต่อคุณลักษณะของ ครูผู้สอนวิชางานเกษตรพื้นฐาน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะให้ครูเกษตร เพิ่มเติมความรู้ด้านวิชาการและความชำนาญด้านทักษะการปฏิบัติงานเกษตร นักเรียนส่วนใหญ่มี ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านการสอนคือให้ครูนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาสอน ใช้วิธีการสอน แบบใหม่ที่น่าสนใจ นักเรียนส่วนใหญ่มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านบุคลิกภาพคือให้ครูพูดจา ให้ชัดเจนเสียงดังฟังชัด มีลักษณะเป็นผู้นำ นักเรียนส่วนใหญ่มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้าน คุณธรรม - จริยธรรม คือ ให้ครูมีความยุติธรรม เลิกเหล้าและบุหรี่

ภัทรภรณ์ ทัพบำรุง (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาวิทยาลัย เกษตรกรรมภาคเหนือ ที่มีต่อองค์การเกษตรกรในอนาคตแห่งประเทศไทย พบว่าทัศนคติมี ความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมของหน่วย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วย และการ สนับสนุนของสถานศึกษาและครูที่ปรึกษา นักศึกษายังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนิน กิจกรรมว่า ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีทางการ เกษตรที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ อาจารย์ในสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา และผู้บริหารควรให้การ สนับสนุนและติดตามผลอย่างจริงจัง นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ตลอดจนให้โอกาสในการเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน นอกจากนี้ นักศึกษายังเสนอแนะให้มี การกระจายข่าวประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมขององค์การเกษตรกรในอนาคต ให้นักศึกษาและ บุคคลภายนอกได้รับทราบมากยิ่งขึ้นด้วย

จุฬาลักษณ์ มาเป็ง (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อโครงการ ปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ พบว่า ความคิดเห็น

และความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต นักศึกษามีความคิดเห็นว่าวิทยาลัยฯ จัดการเรียนการสอนยังไม่เหมาะสม และจัดอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของนักศึกษาที่ต้องการให้วิทยาลัยฯ จัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และจัดอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง

พลสิทธิ์ สิริชมภู (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการเข้าศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา ซึ่งประชากรเป็นนักเรียนกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,368 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเลือกศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาด้วยตนเองมากที่สุด โดยร้อยละ 81.1 เลือกสาขาช่างอุตสาหกรรม สาเหตุที่เลือกเพราะชอบและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ คิดเป็นร้อยละ 28.1 และ 27.4 ตามลำดับ ความคิดเห็นในการศึกษาสายอาชีวศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน ตัวอย่างเห็นว่าเพราะได้ประสบการณ์จริง และได้ทักษะ ความชำนาญในการปฏิบัติ โดยสรุปแล้ว เหตุผลที่นักเรียนเลือกเรียนสายอาชีวศึกษาก็คือสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้

อภิรมย์ พรหมจรรยา ชุตินา ต่อเจริญ และศศิธร ทัศนีย์ทิพากร (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาและพนักงาน โรงแรมที่มีต่อตำแหน่งงานในแผนกต่าง ๆ ของโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเด่นของบุคคลที่จะประกอบอาชีพด้านบริการในตำแหน่งต่าง ๆ ของโรงแรมมีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ คือ เพศ สภาวะแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ความรู้ความสามารถและความถนัดต่องานที่เลือก ประสบการณ์ด้านงานบริการ และรายได้และความก้าวหน้าของอาชีพ

อิสริยา แก้วเพชร (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้อย หมู่ที่ 5 ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้แก่ ปัญหาเรื่องการซ่อมแซมอุปกรณ์ในการผลิตข้าวคั่ว ต้องใช้งบประมาณในการซ่อมแซมค่อนข้างสูง ทำให้การดำเนินกิจกรรมค่อนข้างล่าช้าและเสียเวลา ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความรู้ด้านเคหกิจเกษตรของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลในการวางแผนและกำหนดแนวทางในการพัฒนา ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อิสริยา มีสิงห์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่าความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีศักยภาพพื้นฐานบางประการแตกต่างกัน คือความรู้ด้านเคหกิจเกษตร ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมและความต้องการที่ได้รับการบริการและสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยทำให้

ได้ทราบถึงข้อมูลที่สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนเพื่อพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยตรง
กับความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อ งานส่งเสริมเคหกิจเกษตรในอำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรในอำเภอสามเงา จังหวัดตาก ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ และได้รับการจัดชั้นกลุ่มในระดับปานกลางของอำเภอสามเงาจำนวน 19 กลุ่ม สมาชิก 755 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างพิจารณาจาก สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอ สามเงา จังหวัดตาก ทั้งหมด 38 กลุ่ม สมาชิก 1,357 ราย คัดเลือกกลุ่มที่มีผลงานอยู่ในระดับ ปานกลาง 19 กลุ่ม สมาชิก 755 ราย และใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (1976 อ้างถึงใน เบนจามาต อยู่ประเสริฐ 2547: 281) คำนวณได้ 129 ราย จากสมาชิก 755 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.08 ในระดับความเชื่อมั่นของข้อมูลร้อยละ 92 โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากร
 e = สัดส่วนที่ยอมให้ผิดพลาดได้

การศึกษากลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ผู้ศึกษากำหนดค่า $e = 0.08$

$$n = \frac{755}{1 + 755 (0.08)^2}$$

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา = 129 ราย

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน

ตำบล	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	หมู่ที่	ประชากร (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)
สามเงา				
	1.บ้านป่ายางใต้	1	17	3
	2.บ้านจัดสรร	3	27	5
	3.บ้านจัดสรร	4	29	5
	4.บ้านท่าปุยกลีกลี	5	34	7
ย่านรี				
	1.บ้านป่ายางเหนือ	2	29	5
	2.บ้านสามเงาตก	3	29	5
	3.บ้านหนองโสน	4	64	11
	4.บ้านท่าปุยตก	5	30	5
วังจันทร์				
	1.บ้านวังน้ำผึ้ง	3	25	4
	2.บ้านอยู่ดี	7	32	5
	3.บ้านมีสุข	8	40	7
	4.บ้านวังจันทร์	9	32	5

ตำบล	ตำบล/กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร	หมู่ที่	ประชากร (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)
วังหมัน				
	1.บ้านวังไคร้ออก	2	38	6
	2.บ้านวังหวาย	4	56	10
	3.เกษตรชาววัง	6	31	5
ยกกระบัตร				
	1.บ้านยกกระบัตร	2	40	6
	2.บ้านท่าไผ่	3	116	20
	3.บ้านสองแคว	5	47	8
	4.บ้านแม่ระวาน	6	39	7
	รวม 19 กลุ่ม	-	755	129

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสามเงา (2549) “ข้อมูลแผนพัฒนาการเกษตรอำเภอสามเงา
จังหวัดตาก” หน้า 5

1.3 วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีสุ่มแบบใช้ความน่าจะเป็น (probability sampling) ระบบหลายขั้นตอน
(multistage sampling) ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1) *คัดเลือกตำบลเป้าหมาย 5 ตำบล* โดยใช้วิธีการสุ่มคัดเลือกแบบเจาะจง
(purposive sampling) เพื่อให้ได้ตำบลที่ต้องการ โดยพิจารณาตำบลที่มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่
ได้รับการจัดชั้น ระดับปานกลาง ตามการจัดระดับชั้นของกรมส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ ตำบล
สามเงา ตำบลย่านรี ตำบลวังจันทร์ ตำบลวังหมัน ตำบลยกกระบัตร

2) *คัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายจากตำบลที่ได้รับคัดเลือก* ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง
(purposive sampling) โดยพิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านที่มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ใน 5 ตำบล มีกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกร จำนวน 38 กลุ่ม

3) *กำหนดสุ่มตัวอย่างกับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก* โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง
(purposive sampling) ในแต่ละหมู่บ้านโดยถือเอาจำนวนสมาชิกกลุ่มของแต่ละหมู่บ้านที่สุ่มเลือก

ได้เป็นเกณฑ์ จากจำนวนกลุ่มที่เป็นตัวแทน 38 กลุ่ม สมาชิก 755 ราย เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง 19 กลุ่ม

4) สุ่มคัดเลือกสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แต่ละกลุ่มในหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก โดยใช้วิธีตามสัดส่วนและการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีจับฉลาก ตามบัญชีรายชื่อสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 129 ราย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 ใช้แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ละเอียดครบถ้วน และถูกต้อง เป็นคำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ (close-ended question)

2.2 แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย คำถามที่มีเนื้อหา แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 2 ระดับทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตร ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1) ระดับทัศนคติต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร

(2) ระดับทัศนคติที่มีต่อนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร

โดยกำหนดให้	เห็นด้วยอย่างมาก	= 5
	เห็นด้วย	= 4
	ไม่แน่ใจ	= 3
	ไม่เห็นด้วย	= 2
	ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	= 1

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกในการส่งเสริมเคหกิจเกษตร ในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โดยกำหนดให้	ปัญหามากที่สุด	= 5
	ปัญหามาก	= 4
	ปัญหาปานกลาง	= 3
	ปัญหาน้อย	= 2
	ปัญหาน้อยที่สุด	= 1

2.3 การสร้างเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการดังนี้

(1) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องและวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากเอกสาร ผลการวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

(2) จัดทำแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยคำถามและคำตอบที่ต้องการเพื่อตอบ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(3) นำแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้มีประสบการณ์และผู้เกี่ยวข้องตรวจสอบ ความครอบคลุม ความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ และปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมแบบสัมภาษณ์ใน ส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

(4) การทดสอบเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองเก็บข้อมูลกับสมาชิกกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย เพื่อทดสอบ ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ทักษะคิดของสมาชิกที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริม เกษกิจเกษตร ลักษณะของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเกษกิจเกษตร และตอนที่ 5 ปัญหาของสมาชิกในการส่งเสริมเกษกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยนำข้อมูลมา วิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณหาค่า Cronbach 's alpha ปรากฏ ว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.9700 0.8665 และ 0.7777 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมีนาคม 2550 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบพบ กันโดยตรง (face to face interview) ระหว่างผู้วิจัย กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนตามเวลาที่กำหนด โดยชี้แจงความเข้าใจแก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อย่างชัดเจนก่อนสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล และมีการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของ ข้อมูลทุกวันเมื่อมีการสัมภาษณ์เสร็จสิ้น เพื่อเก็บเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลถูกต้องแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ใช้ สถิติ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (arithmetic mean) ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าต่ำสุด (minimum)

4.2 การวิเคราะห์ระดับทัศนคติและระดับปัญหา ใช้วิธีการคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การแปลความหมายของระดับทัศนคติ และระดับปัญหา ใช้วิธีการคำนวณ ค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติ และระดับปัญหา ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กับเกณฑ์มาตรฐาน ที่ใช้ค่าเฉลี่ยกลาง (mid-point) เป็นเกณฑ์ เพื่อให้สามารถมองเห็นระดับทัศนคติ และระดับปัญหา (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2544 : 33) โดยกำหนดค่าเฉลี่ยกลาง ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงการวัด} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.08 \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 ถือว่ามีทัศนคติเห็นด้วยอย่างมาก / ปัญหามากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 ถือว่ามีทัศนคติเห็นด้วย / ปัญหาปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 ถือว่ามีทัศนคติไม่แน่ใจ / ปัญหาปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 ถือว่ามีทัศนคติไม่เห็นด้วย / ปัญหาเล็กน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 ถือว่ามีทัศนคติไม่เห็นด้วยอย่างมาก / ปัญหาเล็กน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาทัศนคติที่มีต่องานส่งเสริมสหกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 2 ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมสหกิจเกษตร

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการส่งเสริมสหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่องานส่งเสริมสหกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยแสดงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ดังตาราง 4.1 – 4.3

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 129						
สถานภาพส่วนบุคคลทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
1. อายุ (ปี)			50.36	8.624	20	70
20 – 30	2	1.6				
31 – 40	11	8.7				
41 – 50	58	44.9				
51 – 60	43	33.5				
61 – 70	15	11.3				

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 129						
สถานภาพส่วนบุคคลทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
2. ระดับการศึกษา						
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3	2.3				
ระดับประถมศึกษา (ป.4, ป.6)	96	74.4				
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	12	9.3				
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	16	12.4				
ระดับอื่น ๆ	2	1.6				
3. การมาตั้งถิ่นฐานที่อำเภอนี้						
ตั้งรกรากมาตั้งแต่บรรพบุรุษ	116	89.9				
ย้ายมาจากที่อื่น	13	10.1				
4. สถานภาพการสมรส						
โสด	5	3.9				
สมรส	105	81.4				
หย่า	2	1.6				
หม้าย	17	13.1				
5. สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน						
เกษตรกร (ปี)	38	29.5	12.02	7.071	1	36
1-7	38	29.5				
8-14	44	34.3				
15-21	9	6.7				
≥ 22						
6. ดำรงตำแหน่งในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร						
ประธาน	9	7.0				
รองประธาน	11	8.5				
เลขานุการ	7	5.4				
เหรัญญิก	13	10.1				
ประชาสัมพันธ์	77	59.7				
สมาชิก						

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 129						
สถานภาพส่วนบุคคลทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)			4.56	1.615	1	10
1 - 2	15	11.7				
3 - 4	50	39.1				
5 - 6	52	40.5				
≥ 7	11	8.7				
7.1 จำนวนสมาชิกชายในครัวเรือน (คน)			2.24	1.178	1	7
1 - 2	74	61.2				
3 - 4	43	35.5				
≥ 5	4	3.3				
7.2 จำนวนสมาชิกหญิงในครัวเรือน (คน)			2.43	1.048	1	5
1 - 2	70	54.2				
3 - 4	54	41.9				
5 - 6	5	3.9				

ผลการศึกษา จากตารางที่ 4.1 พบว่า

อายุ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 44.9 มีอายุอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี รองลงมา ร้อยละ 33.5 มีอายุอยู่ในช่วง 51 - 60 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 20 ปี สูงสุด 70 ปี อายุเฉลี่ย 50.36 ปี

ระดับการศึกษา สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 74.4 จบการศึกษาในระดับ ประถมศึกษา (ป.4, ป.6)

การมาตั้งถิ่นฐานที่อำเภอนี้ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 89.9 ตั้งรกรากมา ตั้งแต่บรรพบุรุษ

สถานภาพสมรส สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 81.4 สมรสแล้ว

สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 34.3 มีสถานภาพเป็นสมาชิกระหว่าง 15 - 21 ปี รองลงมาร้อยละ 29.5 เท่ากัน มีสถานภาพ เป็นสมาชิกระหว่าง 1-7 ปี และ 8-14 ปี โดยเป็นสมาชิกต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 36 ปี เฉลี่ยการเป็น สมาชิก 12.02 ปี

การดำรงตำแหน่งในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 59.7 ดำรงตำแหน่งเป็นเพียงสมาชิก

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 40.5 มีสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน รองลงมา ร้อยละ 39.1 มีจำนวนสมาชิก 3-4 คน โดยมีสมาชิกต่ำสุด 1 คน สูงสุด 10 คน เฉลี่ยครัวเรือนละ 4.56 คน โดยแบ่งเป็นจำนวนสมาชิกชาย ดังนี้ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 61.2 มีจำนวนสมาชิกชาย 1-2 คน รองลงมา ร้อยละ 35.5 มีจำนวนสมาชิกชาย 3-4 คน โดยมีจำนวนสมาชิกชายในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 7 คน เฉลี่ย 2.24 คน สำหรับจำนวนสมาชิกหญิง สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 54.2 มีจำนวนสมาชิกหญิง 1-2 คน รองลงมา ร้อยละ 41.9 มีจำนวนสมาชิก 3-4 คน โดยมีจำนวนสมาชิกหญิงต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน เฉลี่ย 2.43 คน

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n=129

สถานภาพส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
8. แหล่งเงินทุนของกลุ่ม*						
เงินหุ้น	53	41.1				
ระดมเงินทุน	51	39.5				
แหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน	89	69.0				
แหล่งเงินทุนหมุนเวียนของทางราชการ	27	20.9				
9. อาชีพหลัก						
ทำนา	38	29.5				
ทำไร่	13	10.1				
ทำสวน	6	4.7				
เลี้ยงสัตว์	5	3.9				
ค้าขาย	30	23.3				
รับจ้าง	29	22.5				
แม่บ้าน	8	6.0				

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n =129						
สถานภาพส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
10. อาชีพครอง*						
ทำนา	9	7.0				
ทำไร่	14	10.9				
ทำสวน	12	9.3				
เลี้ยงสัตว์	23	17.8				
ค้าขาย	27	20.9				
รับจ้าง	51	39.5				
เป็นแม่บ้าน	14	10.9				
11. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)						
			15.98	14.543	1	71
1 – 10	31	43.7				
11 – 20	26	36.7				
≥ 21	14	19.6				
11.1 พื้นที่ของตนเอง (ไร่)						
			14.01	14.636	1	57
1 – 10	29	50.9				
11 – 20	21	36.8				
≥ 31	7	12.3				
11.2 พื้นที่เช่า (ไร่)						
			11.93	5.943	5	31
5 – 10	16	51.6				
11 – 15	6	19.4				
≥ 16	9	29.0				

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n =129						
สถานภาพส่วนบุคคลทาง เศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
12. รายได้ปี 2549 จากภาคเกษตร			51,676.38	49,812.585	1,200	324,000
(บาท)						
≤ 25,000	27	37.5				
25,001 - 50,000	23	31.9				
50,001 - 75,000	5	6.9				
75,001 - 100,000	9	12.6				
≥ 100,001	8	11.1				
12.1 รายได้ ปี 2549 นอกภาค			82,121.81	77,654.968	3,000	393,600
เกษตร (บาท)						
≤ 25,000	12	10.9				
25,001 - 50,000	34	31.2				
50,001 - 75,000	24	21.8				
75,001 - 100,000	16	14.5				
≥ 100,001	24	21.6				
14. รายจ่ายของครัวเรือน ปี 2549						
14.1 ค่าใช้จ่ายในการประกอบ			29,970.58	37,869.171	500	230,000
อาชีพเกษตร (บาท)						
≤ 10,000	23	45.1				
10,001 - 50,000	21	41.2				
≥ 50,001	7	13.7				
14.2 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน			42,499.58	34,993.665	3,000	120,000
(บาท)						
≤ 10,000	28	26.7				
10,001 - 50,000	46	43.8				
50,001 - 100,000	20	19.0				
≥ 100,001	11	10.5				

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n =129						
สถานภาพส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
14.3 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (บาท)			16,681.03	29,656.024	500	215,000
≤ 10,000	37	63.8				
10,001 – 50,000	19	32.8				
≥ 50,001	2	3.4				
14.4 รวมรายจ่ายของครัวเรือนทั้งหมด (บาท)			70,228.00	61,346.663	3,000	450,000
≤ 50,000	54	42.5				
50,001 – 100,000	42	33.1				
100,001 – 150,000	22	17.3				
≥ 150,001	9	7.1				

ผลการศึกษา จากตารางที่ 4.2 พบว่า

แหล่งเงินทุนของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 69.0 เห็นว่าแหล่งเงินทุนของกลุ่มมาจากแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 41.1 เห็นว่าเป็นเงินหุ้นของกลุ่ม

อาชีพหลัก สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 29.5 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมา ร้อยละ 23.3 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 22.5 รับจ้าง อาชีพรอง ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 39.5 รับจ้าง รองลงมา ร้อยละ 20.9 ค้าขาย

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร สมาชิกร้อยละ 43.7 มีพื้นที่จำนวน 1-10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 36.7 มีพื้นที่จำนวน 11-20 ไร่ โดยมีพื้นที่ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 71 ไร่ เฉลี่ย 15.98 ไร่ ในจำนวนพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ของตนเอง ดังนี้ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 50.9 มีพื้นที่เป็นของตนเอง 1-10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 36.8 มีพื้นที่ 11-20 ไร่ โดยมีพื้นที่ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 57 ไร่ เฉลี่ย 14.01 ไร่ สำหรับพื้นที่เช่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 51.6 มีพื้นที่ให้เช่า 5-10 ไร่ โดยมีพื้นที่ต่ำสุด 5 ไร่ สูงสุด 31 ไร่ เฉลี่ย 11.93 ไร่

รายได้ ปี 2549 จากภาคเกษตร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 37.5 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาท รองลงมาร้อยละ 31.9 มีรายได้ 25,001 – 50,000 บาท โดยมีรายได้ต่ำสุด 1,200 บาท สูงสุด 324,000 บาท เฉลี่ย 51,676.38 บาท ส่วนรายได้นอกภาคเกษตร สมาชิกร้อยละ 31.2 มีรายได้ในช่วง 25,0001 – 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 21.8 มีรายได้ในช่วง 50,001 – 75,000 บาท โดยมีรายได้ต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 393,600 บาท เฉลี่ย 82,121.81 บาท

รายจ่ายของครัวเรือนในปี 2549 ซึ่งแยกออกเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกร ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ดังนี้

ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกร สมาชิกร้อยละ 45.1 มีรายจ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท รองลงมาร้อยละ 41.2 อยู่ในช่วง 10,001 – 50,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายต่ำสุด 500 บาท สูงสุด 230,000 บาท เฉลี่ย 29,970.58 บาท

ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน สมาชิกร้อยละ 43.8 มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 10,001 – 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 26.7 มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 120,000 บาท เฉลี่ย 42,499.58 บาท

ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ สมาชิกร้อยละ 63.8 มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท รองลงมาร้อยละ 32.8 อยู่ในช่วง 10,001 – 50,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายต่ำสุด 500 บาท สูงสุด 215,000 บาท เฉลี่ย 16,681.03 บาท

รวมค่าใช้จ่ายของครัวเรือนทั้งหมด สมาชิกร้อยละ 42.5 มีรายจ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 33.1 มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 50,001 – 100,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 450,000 บาท เฉลี่ย 70,228.00 บาท

ตอนที่ 2 ทักษะคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงาน ส่งเสริมเคหกิจเกษตร

การศึกษาทักษะคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 2 หัวข้อ คือ ข้อ 1 ลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัว ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการบ้านเรือน 2) ด้านการถนอมอาหารและโภชนาการ 3) ด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า 4) ด้านหัตถกรรมและศิลปะประดิษฐ์ 5) ด้านการพัฒนาปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ (ตารางที่ 4.3 – 4.7) ส่วนข้อ 2 ลักษณะของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.3 ทักษะคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้านการจัดการบ้านเรือน

n = 129

ลักษณะการดำเนินงาน ส่งเสริมเคหกิจการเกษตร	ระดับทัศนคติ					\bar{X} (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (จำนวน)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. การปรับปรุงบ้านเรือน ให้สะอาดเรียบร้อย	69 (53.4)	54 (41.9)	4 (3.1)	0 (0.0)	2 (1.6)	4.45 (0.707)	เห็นด้วย อย่างมาก
2. การดูแลสุขภาพของบุคคล ในบ้านให้แข็งแรง	69 (53.5)	54 (41.9)	4 (3.1)	0 (0.0)	2 (1.6)	4.45 (0.707)	เห็นด้วย อย่างมาก
3. การจัดการบริเวณบ้านให้สะอาด	66 (51.2)	56 (43.4)	4 (3.1)	1 (0.8)	2 (1.5)	4.41 (0.736)	เห็นด้วย อย่างมาก
4. การปลูกผักรอบ ๆ บริเวณบ้านไว้บริโภค	69 (53.4)	57 (44.2)	2 (1.6)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.50 (0.574)	เห็นด้วย อย่างมาก
5. การจัดเก็บเครื่องใช้ในบ้าน ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและหาง่าย	68 (52.7)	60 (46.5)	1 (0.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.51 (0.516)	เห็นด้วย อย่างมาก
ค่าเฉลี่ยรวม						4.47	เห็นด้วย อย่าง มาก

ผลการศึกษา จากตารางที่ 4.3 พบว่า ทักษะคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้านการจัดการบ้านเรือนรวม 5 ประเด็น สมาชิกกลุ่มเห็นด้วยอย่างมากในทุกประเด็น คือ การจัดเก็บเครื่องใช้ในบ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและหาง่าย ($\bar{X} = 4.51$) การส่งเสริมให้ปลูกผักรอบๆ บริเวณบ้านไว้บริโภค ($\bar{X} = 4.50$) การปรับปรุงบ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อย และการส่งเสริมให้มีการดูแลสุขภาพของบุคคลในบ้านให้แข็งแรง ($\bar{X} = 4.45$ เท่ากัน) ประเด็นสุดท้ายคือการส่งเสริมการจัดการบริเวณบ้านให้สะอาด ($\bar{X} = 4.41$) สรุปในภาพรวมมีทัศนคติระดับเห็นด้วยอย่างมาก ($\bar{X} = 4.47$)

ตารางที่ 4.4 ทักษะคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้านการถนอมอาหารและโภชนาการ

n = 129

ลักษณะการดำเนินงาน ส่งเสริมเคหกิจเกษตร	ระดับทัศนคติ					\bar{X} (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (จำนวน)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. ความรู้และความสามารถในการถนอม อาหารไว้บริโภคได้นาน ๆ และในยาม ขาดแคลน	2 (1.6)	1 (0.8)	3 (2.3)	60 (46.5)	63 (48.8)	4.40 (0.723)	เห็นด้วย อย่างมาก
2. ความรู้ในด้านการบริโภคอาหารให้ถูก หลักโภชนาการ	67 (51.9)	60 (46.5)	2 (1.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.50 (0.532)	เห็นด้วย อย่างมาก
3. การนำผลผลิตเกษตรมาถนอมอาหารไว้ บริโภคและจำหน่าย	49 (38.0)	76 (58.9)	1 (0.8)	1 (0.8)	2 (1.6)	4.31 (0.682)	เห็นด้วย อย่างมาก
4. การเลือกซื้อผักและเนื้อสัตว์ที่สดและ สะอาดได้อย่างถูกต้อง	68 (52.7)	59 (45.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (1.6)	4.48 (0.662)	เห็นด้วย อย่างมาก
ค่าเฉลี่ยรวม						4.42	เห็นด้วย อย่างมาก

ผลการศึกษา จากตารางที่ 4.4 พบว่า ทักษะคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้านการถนอมอาหารและโภชนาการ รวม 4 ประเด็น สมาชิกกลุ่มเห็นด้วยอย่างมากทั้งหมดในทุกประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมให้มีความรู้ในด้านการบริโภคอาหารให้ถูกหลักโภชนาการ ($\bar{X} = 4.50$) การส่งเสริมให้รู้จักเลือกซื้อผักและเนื้อสัตว์ที่สดและสะอาดได้อย่าง

ถูกต้อง ($\bar{X} = 4.48$) การส่งเสริมให้มีความรู้และสามารถถนอมอาหารไว้บริโภคได้นาน ๆ และ
 ในยามขาดแคลน ($\bar{X} = 4.40$) และการส่งเสริมให้รู้จักการนำผลผลิตเกษตรมาถนอมอาหารไว้
 บริโภคและจำหน่าย ($\bar{X} = 4.31$) สรุปในภาพรวมมีทัศนคติระดับเห็นด้วยอย่างมาก ($\bar{X} = 4.42$)

ตารางที่ 4.5 ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเลหกิจ
 เกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้านการแปรรูปเพื่อ
 เพิ่มมูลค่า

n = 129

ลักษณะการดำเนินงาน ส่งเสริมเลหกิจเกษตร	ระดับทัศนคติ					\bar{X} (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (จำนวน)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. การนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูปเพื่อ เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า	53 (41.1)	74 (57.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (1.5)	4.36 (0.648)	เห็นด้วย อย่างมาก
2. ความรู้ความสามารถในการแปรรูป อาหาร	49 (38.0)	78 (60.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (1.6)	4.33 (0.641)	เห็นด้วย อย่างมาก
3. การควบคุมคุณภาพทุกขั้นตอนในการ แปรรูปผลผลิตเกษตรตั้งแต่วัตถุดิบจนถึง การผลิตและบรรจุภัณฑ์	41 (31.8)	83 (64.3)	3 (2.3)	0 (0.0)	2 (1.6)	4.24 (0.649)	เห็นด้วย อย่างมาก
4. การใช้เทคโนโลยีปรับปรุงคุณภาพ ผลิตภัณฑ์แปรรูป	38 (29.5)	83 (64.3)	5 (3.9)	1 (0.8)	2 (1.5)	4.19 (0.685)	เห็นด้วย
5. การบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ	34 (26.4)	82 (63.6)	11 (8.5)	0 (0.0)	2 (1.5)	4.13 (0.688)	เห็นด้วย
6. การทำงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการ	27 (20.9)	95 (73.6)	5 (3.9)	0 (0.0)	2 (1.6)	4.12 (0.612)	เห็นด้วย
7. ฝึกปฏิบัติด้านการแปรรูป	35 (27.1)	90 (69.8)	1 (0.8)	1 (0.8)	2 (1.5)	4.20 (0.642)	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม						4.27	เห็นด้วย อย่างมาก

ผลการศึกษา จากตารางที่ 4.5 พบว่า ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อ
 ลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเลหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขใน
 ครอบครัวด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า รวม 7 ประเด็น สมาชิกกลุ่มเห็นด้วยอย่างมากใน 3
 ประเด็น ได้แก่ การนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ($\bar{X} = 4.36$) การ
 ส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการแปรรูปอาหาร ($\bar{X} = 4.33$) การควบคุมคุณภาพทุก
 ขั้นตอนในการแปรรูปผลผลิตเกษตรตั้งแต่วัตถุดิบจนถึงการผลิตและบรรจุภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.24$) และ

มีระดับทัศนคติเห็นด้วยใน 4 ประเด็น ได้แก่ การฝึกปฏิบัติด้านการแปรรูป ($\bar{X} = 4.20$) การใช้เทคโนโลยีปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์แปรรูป ($\bar{X} = 4.19$) การบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ ($\bar{X} = 4.13$) การทำงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการ ($\bar{X} = 4.12$) สรุปในภาพรวมมีทัศนคติระดับเห็นด้วยอย่างมาก ($\bar{X} = 4.27$)

ตารางที่ 4.6 ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้าน ทัศนคติและศิลปะประดิษฐ์

n = 129

ลักษณะการดำเนินงาน ส่งเสริมเคหกิจเกษตร	ระดับทัศนคติ					\bar{X} (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (จำนวน)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. การนำวัสดุจากธรรมชาติมา ประดิษฐ์เป็นของใช้ในครัวเรือน	37 (28.7)	85 (65.9)	3 (2.3)	2 (1.6)	2 (1.6)	4.18 (0.693)	เห็นด้วย
2. การนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็น ของใช้ในครัวเรือนและเครื่องประดับ	26 (20.2)	94 (72.9)	6 (4.5)	1 (0.8)	2 (1.6)	4.09 (0.642)	เห็นด้วย
3. การ สร้างงานฝีมือขึ้นในหมู่บ้าน	49 (38.0)	72 (55.8)	5 (3.9)	1 (0.8)	2 (1.6)	4.27 (0.717)	เห็นด้วย
4. การใช้เทคโนโลยีปรับปรุง คุณภาพผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรม	29 (22.5)	78 (60.5)	19 (14.6)	1 (0.8)	2 (1.6)	4.01 (0.739)	อย่างมาก เห็นด้วย
5. การฝึกปฏิบัติด้านการประดิษฐ์ และหัตถกรรม	32 (24.8)	79 (61.2)	12 (9.3)	4 (3.1)	2 (1.6)	4.04 (0.779)	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม						4.12	เห็นด้วย

ผลการศึกษา จากตารางที่ 4.6 พบว่า ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้านทัศนคติและศิลปะประดิษฐ์ รวม 5 ประเด็น สมาชิกกลุ่มเห็นด้วยอย่างมากเพียง 1 ประเด็น คือ การสร้างงานฝีมือขึ้นในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.27$) และมีระดับทัศนคติเห็นด้วยใน 4 ประเด็น ได้แก่ การนำวัสดุจากธรรมชาติมาประดิษฐ์เป็นของใช้ในครัวเรือน ($\bar{X} = 4.18$) ส่งเสริมให้นำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นของใช้ในครัวเรือนและเครื่องประดับ ($\bar{X} = 4.09$) การฝึกปฏิบัติด้านการประดิษฐ์และหัตถกรรม ($\bar{X} = 4.04$) การใช้เทคโนโลยีปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรม ($\bar{X} = 4.01$) สรุปในภาพรวมมีทัศนคติระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.12$)

ตารางที่ 4.7 ทักษะคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจ
เกษตรกรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวด้านการพัฒนา
ปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ

n = 129

ลักษณะการดำเนินงาน ส่งเสริมเคหกิจเกษตรกร	ระดับทัศนคติ					\bar{X} (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (จำนวน)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. รู้จักวิธีการ การจัดการอาหาร สำหรับแต่ละบุคคลในครัวเรือน	30 (23.3)	81 (62.8)	15 (11.6)	3 (2.3)	0 (0.0)	4.06 (0.663)	เห็นด้วย
2. การนำวัสดุเหลือใช้มาทำปุ๋ยหมัก ใช้เองในครัวเรือน	44 (34.1)	78 (60.5)	6 (4.7)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.27 (0.585)	เห็นด้วย อย่างมาก
3. รู้จักวิธีการจัดการด้านอาหาร ที่สะอาดและปลอดภัย	52 (40.3)	72 (55.8)	3 (0.3)	2 (1.6)	0 (0.0)	4.34 (0.607)	เห็นด้วย อย่างมาก
4. รู้จักวิธีจัดการด้านที่อยู่อาศัย ให้สะอาดเรียบร้อยและเป็นระเบียบ	55 (42.6)	65 (52.7)	5 (3.9)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.37 (0.600)	เห็นด้วย อย่างมาก
5. รู้จักวิธีการดูแลเสื้อผ้าและ เครื่องนุ่งห่มให้สะอาดอยู่เสมอ	54 (41.9)	65 (50.3)	9 (7.0)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.33 (0.641)	เห็นด้วย อย่างมาก
6. เข้าใจการใช้ยารักษาโรคเบื้องต้น ได้เป็นอย่างดี	53 (41.1)	71 (55.0)	3 (2.3)	1 (0.8)	1 (0.8)	4.34 (0.645)	เห็นด้วย อย่างมาก
7. ฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ	45 (34.9)	76 (58.9)	6 (4.7)	1 (0.8)	1 (0.8)	4.26 (0.655)	เห็นด้วย อย่างมาก
ค่าเฉลี่ยรวม						4.28	เห็นด้วย อย่างมาก

ผลการศึกษา จากตารางที่ 4.7 พบว่า ทักษะคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อ
ลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรกรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัว
ด้านการพัฒนาปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ รวม 7 ประเด็น สมาชิกกลุ่มเห็นด้วยอย่างมากใน 6 ประเด็น
ได้แก่ รู้จักวิธีจัดการด้านที่อยู่อาศัยให้สะอาดเรียบร้อยและเป็นระเบียบ ($\bar{X} = 4.37$) รู้จักวิธีการ
จัดการด้านอาหารที่สะอาดและปลอดภัย และเข้าใจการใช้ยารักษาโรคเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี
($\bar{X} = 4.34$ เท่ากัน) รู้จักวิธีการดูแลเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มให้สะอาดอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.33$) การนำ
วัสดุเหลือใช้มาทำปุ๋ยหมักใช้เองในครัวเรือน ($\bar{X} = 4.27$) ฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
($\bar{X} = 4.26$) และมีระดับทัศนคติระดับเห็นด้วยเพียง 1 ประเด็น คือ รู้จักวิธีการ การจัดการ
อาหารสำหรับแต่ละบุคคลในครัวเรือน ($\bar{X} = 4.06$) สรุปในภาพรวมมีทัศนคติระดับเห็นด้วย
อย่างมาก ($\bar{X} = 4.28$)

ตารางที่ 4.8 ทักษะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะของนักวิชาการส่งเสริม
การเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร

n = 129

ลักษณะนักวิชาการ	ระดับทัศนคติ					\bar{X} (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. ความน่าเชื่อถือ	24 (18.6)	90 (69.8)	15 (11.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.06 (0.547)	เห็นด้วย
2. ความน่าไว้วางใจในการทำงาน	27 (20.9)	86 (66.7)	15 (11.6)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.07 (0.594)	เห็นด้วย
3. การใช้อำนาจในการตัดสินใจ ในการทำงาน	21 (16.3)	80 (62.0)	23 (17.8)	5 (3.9)	0 (0.0)	3.90 (0.700)	เห็นด้วย
4. ความรับผิดชอบต่อตำแหน่ง หน้าที่	29 (22.5)	91 (70.5)	9 (7.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.15 (0.522)	เห็นด้วย
5. ความเป็นกันเองกับสมาชิก	31 (24.0)	89 (69.0)	8 (6.2)	0 (0.0)	1 (0.8)	4.15 (0.592)	เห็นด้วย
6. การแบ่งงานให้สมาชิก ช่วยกันทำ	26 (20.2)	90 (69.8)	12 (9.3)	0 (0.0)	1 (0.8)	4.08 (0.599)	เห็นด้วย
7. การประสานงานระหว่าง สมาชิกและหน่วยงานต่าง ๆ	21 (16.3)	93 (72.1)	14 (10.9)	0 (0.0)	1 (0.8)	4.03 (0.585)	เห็นด้วย
8. การรับฟังความคิดเห็น ของคนอื่น	21 (16.3)	94 (72.9)	14 (10.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.05 (0.520)	เห็นด้วย
9. ความสามารถในการถ่ายทอด ความรู้ ไขภาษาที่เข้าใจง่าย	30 (23.3)	91 (70.5)	8 (6.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.17 (0.517)	เห็นด้วย
10. ความสามารถในการบริหาร กลุ่มให้ก้าวหน้า	31 (24.0)	93 (72.1)	5 (3.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.20 (0.490)	เห็นด้วย
11. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	23 (17.8)	100 (77.5)	6 (4.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.13 (0.457)	เห็นด้วย
12. ความซื่อสัตย์สุจริต	33 (25.6)	80 (62.0)	16 (12.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.13 (0.604)	เห็นด้วย
13. ความซื่อสัตย์สุจริต	36 (27.9)	79 (61.2)	12 (9.3)	2 (1.6)	0 (0.0)	4.15 (0.642)	เห็นด้วย
14. ความเสียสละ	40 (31.0)	76 (58.9)	13 (10.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.20 (0.608)	เห็นด้วย

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 129

ลักษณะนักวิชาการ	ระดับทัศนคติ					\bar{X} (S.D.)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (จำนวน)	จำนวน (ร้อยละ)		
15. ความมีบุคลิกภาพดี	30 (23.3)	94 (72.9)	4 (3.1)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.18 (0.511)	เห็นด้วย
16. ความตรงต่อเวลา	36 (27.9)	84 (65.1)	6 (4.7)	2 (1.6)	1 (0.8)	4.17 (0.654)	เห็นด้วย
17. การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย	37 (28.7)	67 (51.9)	18 (14.0)	5 (3.9)	2 (1.6)	4.02 (0.852)	เห็นด้วย
18. ความสามารถในการสาธิตจนเป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้ง	28 (21.7)	67 (51.9)	28 (21.7)	3 (2.3)	3 (2.3)	3.88 (0.853)	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม						4.13	เห็นด้วย

ผลการศึกษา จากตารางที่ 4.8 พบว่า ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร ซึ่งมีทั้งหมด 18 ประเด็น สมาชิกกลุ่มเห็นด้วยในทุกประเด็น ได้แก่ ความสามารถในการบริหารงานกลุ่มให้ก้าวหน้า และ ความเสียสละ ($\bar{X} = 4.20$ เท่ากัน) ความมีบุคลิกภาพดี ($\bar{X} = 4.18$) ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และความตรงต่อเวลา ($\bar{X} = 4.17$ เท่ากัน) ความรับผิดชอบต่อตำแหน่งหน้าที่ ความเป็นกันเองกับสมาชิก และความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.15$ เท่ากัน) ความกตริเริ่มสร้างสรรค์ และความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.13$) การแบ่งงานให้สมาชิกช่วยกันทำ ($\bar{X} = 4.08$) ความน่าไว้วางใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.07$) ความน่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 4.06$) การรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ($\bar{X} = 4.05$) การประสานงานระหว่างสมาชิก และหน่วยงานต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.03$) การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ($\bar{X} = 4.02$) การใช้อำนาจในการตัดสินใจในการทำงาน ($\bar{X} = 3.90$) และความสามารถในการสาธิตจนเป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้ง ($\bar{X} = 3.88$) สรุปในภาพรวมมีทัศนคติระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.13$)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการส่งเสริม เคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ในการนำเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 2 ข้อ คือ 3.1 ปัญหาของสมาชิกในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ตารางที่ 4.9) 3.2 ข้อเสนอแนะของสมาชิกในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.9 ปัญหาของสมาชิกในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 129

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					\bar{X} (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อย ละ)	2 จำนวน (จำนวน)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. สมาชิกขาดจิตสำนึกในการเป็นสมาชิกกลุ่ม	4 (3.1)	18 (14.0)	62 (48.1)	33 (25.6)	12 (9.3)	2.75 (0.916)	ปานกลาง
2. สมาชิกขาดความรับผิดชอบต่อกลุ่ม	4 (3.1)	18 (14.0)	59 (45.7)	35 (27.1)	13 (10.1)	2.72 (0.933)	ปานกลาง
3. สมาชิกมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ในกลุ่ม	3 (2.3)	18 (14.0)	51 (39.5)	37 (28.7)	20 (15.5)	2.58 (0.989)	น้อย
4. สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม	2 (1.6)	18 (14.0)	56 (43.4)	49 (38.0)	15 (11.6)	2.47 (0.829)	น้อย
5. สมาชิกขาดความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	5 (3.9)	15 (11.6)	50 (38.8)	39 (30.2)	20 (15.5)	2.58 (1.01)	น้อย
6. สมาชิกขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต่าง ๆ ในกลุ่ม	4 (3.1)	16 (12.4)	48 (37.2)	50 (38.8)	11 (8.5)	2.62 (0.919)	ปานกลาง
7. สมาชิกขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม	1 (0.8)	21 (16.3)	37 (28.7)	46 (35.7)	24 (18.6)	2.44 (0.999)	น้อย
8. ขาดการร่วมมือจากสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่ม	2 (1.6)	7 (5.4)	52 (40.3)	53 (41.1)	15 (11.6)	2.44 (0.828)	น้อย
9. ขาดการแนะนำและเอาใจใส่จากหน่วยงานต่าง ๆ	7 (5.4)	10 (7.8)	39 (30.2)	53 (41.1)	20 (15.5)	2.46 (1.02)	น้อย
10. ขาดความรู้ในการวางแผนการดำเนินงานในกลุ่ม	1 (0.8)	20 (15.5)	49 (38.0)	42 (32.6)	17 (13.2)	2.58 (0.932)	น้อย

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 129

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					\bar{X} (S.D.)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (จำนวน)	จำนวน (ร้อยละ)		
11. ขาดความรู้ในด้าน							
11.1 การจัดการบ้านเรือน	4 (3.1)	5 (3.9)	53 (41.1)	53 (41.1)	14 (10.9)	2.47 (0.857)	น้อย
11.2 การถนอมอาหารและ โภชนาการ	5 (3.9)	11 (8.5)	45 (34.9)	53 (41.1)	15 (11.6)	2.51 (0.944)	น้อย
11.3 การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า	5 (3.9)	17 (13.2)	51 (39.5)	41 (31.8)	15 (11.6)	2.65 (0.980)	ปานกลาง
11.4 หัตถกรรมและศิลปะ ประดิษฐ์	7 (5.4)	16 (12.4)	50 (38.8)	42 (32.6)	14 (10.9)	2.68 (1.006)	ปานกลาง
11.5 การพัฒนาปัจจัยสี่ในการ ดำรงชีพ	1 (0.8)	13 (10.1)	39 (30.2)	63 (48.8)	13 (10.1)	2.42 (0.836)	น้อย
12. ขาดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้าน							
ส่งเสริมสหกิจเกษตรโดยตรง	6 (4.7)	8 (6.2)	34 (26.4)	45 (34.9)	36 (27.9)	2.24 (1.075)	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม						2.54	น้อย

ผลการศึกษา จากตารางที่ 4.9 พบว่า ปัญหาของสมาชิกในการส่งเสริมสหกิจเกษตร ในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรซึ่งมีทั้งหมด 18 ประเด็น สมาชิกกลุ่มมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกขาดจิตสำนึกในการเป็นสมาชิกกลุ่ม ($\bar{X} = 2.75$) สมาชิกขาดความรับผิดชอบต่อกลุ่ม ($\bar{X} = 2.72$) สมาชิกขาดความรู้ในด้านหัตถกรรมและศิลปะประดิษฐ์ ($\bar{X} = 2.68$) สมาชิกขาดความรู้ในด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ($\bar{X} = 2.65$) สมาชิกขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต่าง ๆ ในกลุ่ม ($\bar{X} = 2.62$) สมาชิกกลุ่มมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 11 ข้อ ได้แก่ สมาชิกมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ในกลุ่ม สมาชิกขาดความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสมาชิกขาดความรู้ในการวางแผนการดำเนินงานในกลุ่ม ($\bar{X} = 2.58$ เท่ากัน) สมาชิกขาดความรู้ในด้านการถนอมอาหารและโภชนาการ ($\bar{X} = 2.51$) สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ($\bar{X} = 2.47$) สมาชิกขาดความรู้ในด้านการจัดการบ้านเรือน ($\bar{X} = 2.47$) สมาชิกขาดการแนะนำและเอาใจใส่จากหน่วยงานต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.46$) สมาชิกขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม สมาชิกขาดการ

สมาชิกขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม สมาชิกขาดการร่วมมือจากสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่ม ($\bar{X} = 2.44$ เท่ากัน) สมาชิกขาดความรู้ในด้านการพัฒนาปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ ($\bar{X} = 2.42$) และการขาดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านส่งเสริมเคหกิจเกษตรโดยตรง ($\bar{X} = 2.24$) สรุปในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.54$)

ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะของสมาชิกในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ส่งเสริมการจัดเก็บบ้านเรือนให้เป็นระเบียบและแยกประเภทไม่ให้ปะปนกัน เช่น ประเภทรักษาโรค สารเคมี อาหาร เสื้อผ้า	28	21.71
2. ส่งเสริมการถนอมอาหารตามฤดูกาล เช่น มะนาวดอง มะม่วงดอง	25	19.38
3. ส่งเสริมการแปรรูปอาหารประเภทต่าง ๆ เช่น มะขมหยี มะละกอสามรส ผลิตเพื่อบริโภคและจำหน่าย	20	15.50
4. หาวิทยากรในท้องถิ่นหรือผู้มีความรู้มาฝึกสอนงานด้านหัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์	20	15.50
5. ส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นสิ่งของไว้ใช้ และรู้จักการใช้ยาที่ถูกต้อง	17	13.18
6. ให้มีเจ้าหน้าที่มาดูแลอย่างใกล้ชิด	19	14.73

ผลการศึกษา ตารางที่ 4.10 พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ ร้อยละ 21.71 เสนอให้ส่งเสริมการจัดเก็บบ้านเรือนให้เป็นระเบียบและแยกประเภทไม่ให้ปะปนกัน เช่น ประเภทรักษาโรค สารเคมี อาหาร เสื้อผ้า ร้อยละ 19.38 เสนอให้ส่งเสริมการถนอมอาหารตามฤดูกาล เช่น มะนาวดอง มะม่วงดอง จำนวน ร้อยละ 15.50 เท่ากัน เสนอให้ส่งเสริมการแปรรูปอาหารประเภทต่าง ๆ เช่น มะขมหยี มะละกอสามรส ผลิตเพื่อบริโภคและจำหน่าย และหาวิทยากรในท้องถิ่นหรือผู้มีความรู้มาฝึกสอนงานด้านหัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์ ร้อยละ 14.73 เสนอให้มีเจ้าหน้าที่มาดูแลอย่างใกล้ชิด ร้อยละ 13.18 เสนอให้ส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นสิ่งของไว้ใช้ และรู้จักการใช้ยาที่ถูกต้อง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องทัศนคติที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก สามารถสรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการและผลการวิจัย ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.1.2 เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องาน

ส่งเสริมเคหกิจเกษตร โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) ระดับทัศนคติที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร

2) ระดับทัศนคติที่มีต่อลักษณะนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงาน

ส่งเสริมเคหกิจเกษตร

1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการ

ส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสามเงา จังหวัดตาก จำนวน 19 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 755 ราย

1.2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 129 ราย ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 92

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ ซึ่งตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและความน่าเชื่อถือของแบบสัมภาษณ์ โดยการเก็บข้อมูลจากประชากรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 20 ราย นำมาคำนวณหาค่า Cronbach's alpha ของระดับทัศนคติและระดับปัญหาที่มีค่าเท่ากับ 0.9700 0.8665 และ 0.7777

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเดือน มิถุนายน – กรกฎาคม 2549 โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 129 ราย

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะพื้นฐานบางประการ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรใช้สถิติ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (arithmetic mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าต่ำสุด (minimum)
- 2) การวิเคราะห์และแปลความหมายระดับทัศนคติ และระดับปัญหา ใช้วิธีการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการวิจัยนี้ ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี อายุเฉลี่ย 50.36 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ป.4, ป.6) เกือบทั้งหมดตั้งรกรากที่อำเภอนี้ มาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีสถานภาพสมรสแล้ว สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อยู่ในช่วงระหว่าง 15 – 21 ปี เฉลี่ยการเป็นสมาชิก 12.02 ปี ส่วนใหญ่มีตำแหน่งในกลุ่มเป็นสมาชิก ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 – 6 คน เฉลี่ยครอบครัวละ 4.56 คน แบ่งเป็นสมาชิกชาย ในครอบครัวเฉลี่ย 2.24 คน สมาชิกหญิง 2.43 คน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริมา เพ็งนรพัฒน์ (2530 : บทคัดย่อ) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับความรู้เทคโนโลยีของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาคตะวันตก พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อุไรวรรณ โชติวิท (2521 : บทคัดย่อ) เรื่องบทบาทสตรีชนบทที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจปรับปรุงไร่นา พบว่าสตรีชนบทมีอายุเฉลี่ย 42.59 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ

ลักษณะ ดิษบุตุร (2522 : บทคัดย่อ) เรื่องทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อวิทยาการการทำนาครั้งที่ 2 ของจังหวัดราชบุรี พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุระหว่าง 40 – 50 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กัลยารัตน์ อัฐรัตน์ (2522 : บทคัดย่อ) เรื่องทัศนคติที่มีต่อสื่อมวลชนของเกษตรกรหมู่ที่ 3 ตำบลอนมะเกลือ อำเภอบางแพ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถอ่านออกเขียนได้ อายุเฉลี่ย 43.33 ปี

1.3.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่า แหล่งเงินทุนของกลุ่ม ใช้เงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน อาชีพหลักของแม่บ้านเกษตรกรประกอบอาชีพทำนาและค้าขาย ส่วนอาชีพรอง ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขาย ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 1 – 10 ไร่ เฉลี่ย 15.98 ไร่ แยกออกเป็นพื้นที่ของตนเอง 1- 10 ไร่ เฉลี่ย 14.01 ไร่ เป็นพื้นที่เช่า 5 – 10 ไร่ เฉลี่ย 11.93 ไร่ รายได้ของปี 2549 จากภาคเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาท เฉลี่ย 51,676.38 บาท รายได้นอกภาคเกษตร ระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท เฉลี่ย 82,121.81 บาท รายจ่ายของครัวเรือนในปี 2549 ซึ่งแยกออกเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตร ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ มีรายละเอียด คือ ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท เฉลี่ย 29,970.58 บาท ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ระหว่าง 10,001 – 50,000 บาท เฉลี่ย 42,499.58 บาท ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท เฉลี่ย 16,681.03 บาท รวมค่าใช้จ่ายของครัวเรือนทั้งหมด น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท เฉลี่ย 70,228.00 บาท สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริมา เพ็ญทรัพย์ (2530 : บทคัดย่อ) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพหลักทำนา

1.3.3 ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร

1) ด้านการจัดการบ้านเรือน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมากในทุกประเด็น โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ส่งเสริมให้จัดเก็บเครื่องใช้ในบ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและหาง่าย (2) ส่งเสริมให้ปลูกผักรอบ ๆ บริเวณบ้านไว้บริโภค (3) ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงบ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อย (4) ส่งเสริมให้มีการดูแลสุขภาพของบุคคลในบ้านให้แข็งแรง และ (5) ส่งเสริมให้มีการจัดการบริเวณบ้านให้สะอาด ส่วนในภาพรวมมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมาก เช่นกัน

2) ด้านการถนอมอาหารและโภชนาการ

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมากในทุกประเด็น โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ส่งเสริมให้มีความรู้ในด้านการบริโภคอาหารให้ถูกหลักโภชนาการ (2) ส่งเสริมให้รู้จักเลือกซื้อผักและเนื้อสัตว์ที่สดและสะอาดได้อย่างถูกต้อง (3) ส่งเสริมให้มีความรู้และสามารถถนอมอาหารไว้บริโภคได้นาน ๆ และในยามขาดแคลน (4) ส่งเสริมให้รู้จักการนำผลผลิตเกษตรมาถนอมอาหารไว้บริโภคและจำหน่าย ส่วนในภาพรวมมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมากเช่นกัน

3) ด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมากใน 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ส่งเสริมให้มีการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า (2) ส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการแปรรูปอาหาร (3) ส่งเสริมให้มีการควบคุมคุณภาพทุกขั้นตอนในการแปรรูปผลผลิตเกษตรตั้งแต่วัตถุดิบจนถึงการผลิตและบรรจุภัณฑ์ และมีระดับทัศนคติเห็นด้วยใน 4 ประเด็น ดังนี้ (1) ฝึกปฏิบัติด้านการแปรรูป (2) ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์แปรรูป (3) ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ (4) การทำงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการ ส่วนในภาพรวมมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมาก

4) ด้านหัตถกรรมและศิลปะประดิษฐ์

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมากเพียง 1 ประเด็น ดังนี้ สร้างงานฝีมือขึ้นในหมู่บ้าน และมีระดับทัศนคติเห็นด้วยใน 4 ประเด็น โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ส่งเสริมให้นำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาประดิษฐ์เป็นของใช้ในครัวเรือน (2) ส่งเสริมให้นำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นของใช้ในครัวเรือนและเครื่องประดับ (3) ฝึกปฏิบัติด้านการประดิษฐ์และหัตถกรรม (4) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรม ส่วนในภาพรวมมีระดับทัศนคติเห็นด้วย

5) ด้านการพัฒนาปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมากใน 6 ประเด็น โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ส่งเสริมให้รู้จักวิธีการจัดการด้านที่อยู่อาศัยให้สะอาดเรียบร้อยและเป็นระเบียบ (2) ส่งเสริมให้รู้จักวิธีการจัดการด้านอาหารที่สะอาดและปลอดภัย (3) ส่งเสริมให้เข้าใจการใช้ยารักษาโรคเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี (4) ส่งเสริมให้รู้จักการดูแลเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มให้สะอาดอยู่เสมอ (5) ส่งเสริมให้นำวัสดุเหลือใช้มาทำปุ๋ยหมักใช้เองในครัวเรือน (6) ฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และมีระดับทัศนคติเห็นด้วยเพียงประเด็นเดียว คือ

ส่งเสริมให้รู้จักวิธีการจัดการอาหารสำหรับแต่ละบุคคลในครัวเรือน ส่วนในภาพรวมมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมากเช่นกัน

ผลการวิจัยที่ได้รับนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรางรัตน์ กัญมาศ (2543 : บทคัดย่อ) เรื่องทัศนคติของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อการส่งเสริมงานเคหกิจเกษตร ตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่าแม่บ้านมีความสนใจและความต้องการที่จะเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรสอนตามลำดับความมากน้อยคือ อาหารและโภชนาการ ถนอมอาหาร ประดิษฐ์วัสดุ และวิชาตัดเย็บเสื้อผ้า ทัศนคติของแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรนั้นพบว่า แม่บ้านมีทัศนคติดีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตร และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อิศรียา มีสิงห์ (2546 : บทคัดย่อ) เรื่องความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีศักยภาพพื้นฐานบางประการแตกต่างกัน มีความต้องการความรู้ด้านเคหกิจเกษตร ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมและความต้องการที่ได้รับการบริการและสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลที่สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนเพื่อพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยตรงกับความต้องการของสมาชิกมากยิ่งขึ้น

1.3.4 ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร

ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรในระดับเห็นด้วยทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการบริหารงานกลุ่มให้ก้าวหน้า และความเสียสละ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการสาธิตจนเป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้ง ส่วนในภาพรวมมีระดับทัศนคติเห็นด้วยเช่นกัน

1.3.5 ปัญหาของสมาชิกในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ปัญหาของสมาชิกในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) สมาชิกขาดจิตสำนึกในการเป็นสมาชิกกลุ่ม (2) สมาชิกขาดความรับผิดชอบต่อกลุ่ม (3) สมาชิกขาดความรู้ในด้านหัตถกรรมและศิลปะประดิษฐ์ (4) สมาชิกขาดความรู้ในด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า (5) สมาชิกขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต่าง ๆ ในกลุ่ม และมีปัญหาในระดับน้อย 11 ประเด็น โดยเรียงลำดับปัญหาจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) สมาชิกมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ในกลุ่ม (2) สมาชิกขาดความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (3) สมาชิกขาดความรู้ในการวางแผนการดำเนินงานในกลุ่ม (4) สมาชิกขาดความรู้ในด้านการถนอมอาหารและโภชนาการ (5)

สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม (6) สมาชิกขาดความรู้ในด้านการจัดการบ้านเรือน (7) สมาชิกขาดการแนะนำและเอาใจใส่จากหน่วยงานต่าง ๆ (8) สมาชิกขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม (9) สมาชิกขาดการร่วมมือกันในการดำเนินงานกลุ่ม (10) สมาชิกขาดความรู้ในด้านการพัฒนาปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ (11) ขาดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านส่งเสริมเคหกิจเกษตรโดยตรง ส่วนในภาพรวมพบว่า มีปัญหาในระดับน้อยเช่นกัน

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาทัศนคติที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่ามีประเด็นและผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 ข้อมูลพื้นฐานบางประการทางสังคม

จากผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 41 -50 ปี อายุเฉลี่ย 50.36 ปี ระดับการศึกษาจบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป. 4 , ป. 6) เกือบทั้งหมดตั้งรกรากมาแต่บรรพบุรุษ มีสถานภาพสมรสแล้ว สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในช่วงอายุ 15 -21 ปี เฉลี่ยการเป็นสมาชิก 12.02 ปี ส่วนใหญ่มีตำแหน่งในกลุ่มเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 -6 คน เฉลี่ยครอบครัวละ 4.56 คน เป็นสมาชิกชาย 1 -2 คน เฉลี่ย 2.24 คน และเป็นสมาชิกหญิง 1 -2 คน เฉลี่ย 2.43 คน แสดงว่า สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีอายุในวัยกลางคนที่ไม่มีภาระทางบ้านมากมาย จึงมีเวลาว่างพอที่จะรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมตามปัญหาการผลิตในชุมชนหรือตามความต้องการที่เหมือนกัน เพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นหญิงที่อยู่ในชนบทห่างไกลความเจริญ การศึกษาไม่ค่อยทั่วถึงเพียงอ่านออกเขียนได้เท่านั้น เนื่องจากบิดามารดาไม่นิยมส่งบุตรหลานให้เรียนหนังสือชั้นสูง ๆ ประกอบกับอยู่ห่างไกลแหล่งที่เรียน การคมนาคมไม่สะดวก และมักให้บุตรหลานของตนทำการเกษตรตามบรรพบุรุษใช้แรงงานในไร่นาของตนเอง

2.2 ข้อมูลพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพหลักทำนาและค้าขาย ส่วนอาชีพรอง คือรับจ้างและค้าขาย มีพื้นที่ทำการเกษตรตั้งแต่ 1 - 10 ไร่ เฉลี่ย 15.98 ไร่ และเป็นที่ดินของตนเอง ใช้เงินทุนจากแหล่งเงินทุน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีรายได้จากภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาท เฉลี่ย 51,676.38 บาท รายได้นอกภาคเกษตรมีรายได้ในช่วง 25,001 - 50,000 บาท เฉลี่ย 82,121.81 บาท สำหรับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน คือ

ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท เฉลี่ย 29,970.58 บาท มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนอยู่ในช่วง 10,001 – 50,000 บาท เฉลี่ย 42,499.58 บาท และเป็นค่าใช้จ่าย อื่น ๆ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท เฉลี่ย 16,681.03 บาท รวมรายจ่ายทั้งหมดของครัวเรือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท เฉลี่ย 70,228.00 บาท แสดงว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ในภาคเกษตรน้อยกว่ารายจ่ายทั้งหมดของครัวเรือน จึงต้องทำให้หารายได้เสริม หรืออาชีพรองส่วนใหญ่ จะได้มาจากการรับจ้างทำงานต่างประเทศของสามีหรือบุตรหลาน และรายได้จากการค้าขาย การแปรรูปอาหารของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัวให้เพียงพอ การทำนาจะทำได้เพียงปีละครั้งเดียวเท่านั้น ถ้าพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำจะทำ 2 ครั้งได้ รายได้ในภาคเกษตรจึงไม่มากเท่ากับรายได้นอกภาคเกษตร และเมื่อเทียบกับรายจ่ายแล้วรายได้ในภาคเกษตรจะน้อยกว่ารายจ่ายทั้งหมด

2.3 ทักษะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริม เลทกิจเกษตร

2.3.1 ด้านการจัดการบ้านเรือน

จากผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมากในทุกประเด็น คือ การจัดเก็บเครื่องใช้ในบ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และหาง่าย แสดงว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความสนใจในการดูแลเครื่องใช้ในบ้านตนเอง ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและหาง่าย “หยิบก็ง่าย หายก็รู้ คู่ก็งามตา” ทำให้หยิบใช้สอยได้สะดวก มีความปลอดภัยทั้งต่อตนเองและคนในครอบครัว การจัดวางสิ่งของต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบและแยกประเภทต่าง ๆ ไม่ให้อยู่ปะปนกัน เช่น ประเภทอาหารเก็บไว้ในครัว ไม่ปะปนกับเสื้อผ้าในห้องนอน ยาหรือสารเคมีเก็บให้พ้นมือเด็กและห่างไกลจากอาหารบริโภค จัดแยกไว้ ทำให้ไม่รุกรัง ไม่มีโรคและแมลงรบกวน และส่งเสริมให้ปลูกผักรอบ ๆ บริเวณบ้านไว้บริโภค ซึ่งเป็นอาหารที่ต้องบริโภคทุกวัน ทำให้ได้อาหารที่สะอาดและปลอดภัยต่อสารพิษตกค้าง และยังทำให้คนทั้งครอบครัวรู้จักวิธีการปลูกผักและการดูแลรักษาอีกด้วย

2.3.2 ด้านการถนอมอาหารและโภชนาการ

จากผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมากในทุกประเด็น อาจเนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการปฏิบัติที่ดีอยู่แล้ว ส่วนใหญ่จะรู้จักเลือกซื้ออาหารและการถนอมอาหารไว้บริโภคในยามขาดแคลนและจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เพิ่มให้กับครอบครัว แสดงว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้เรียนรู้ถึงหลักการถนอมอาหารและโภชนาการที่ดี แล้วนำมาปฏิบัติในครอบครัวตนเองได้ ด้วยการรู้จักการเลือกซื้ออาหารที่สดและสะอาด รวมถึงการบริโภคอาหารถูกหลักโภชนาการให้ครบ 5 หมู่ ที่ช่วย

เสริมสร้างให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ผลผลิตที่มีจำหน่ายจำนวนมากในฤดูกาลและที่เหลือจากการจำหน่ายแล้วจึงนำมาแปรรูปและถนอมอาหารไว้บริโภคในยามที่ขาดแคลนอาหารชนิดนั้น เช่น การทำหน่อไม้ดอง ผักกาดดอง มะนาวดอง มะม่วงดอง ไข่เค็ม ฯลฯ

2.3.3 ด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

จากผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมาก 3 ประเด็น คือ ในการนำวัตถุดิบมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ความรู้ความสามารถในการแปรรูปอาหาร และการควบคุมคุณภาพทุกขั้นตอนในการแปรรูปผลผลิตเกษตรตั้งแต่วัตถุดิบจนถึงการผลิตและบรรจุภัณฑ์ แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความเห็นด้วยในเรื่องการนำวัตถุดิบมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ส่วนใหญ่จะมีผลผลิตทางการเกษตรในหมู่บ้านที่ผลิตเพื่อจำหน่ายและไว้บริโภค ส่วนที่เหลือจากจำหน่ายนำมาแปรรูปได้ เช่น มะละกอล้างสะอาด มะขามหยี ลำไยอบแห้ง ฟรุ้งหยี ผลไม้ต่าง ๆ ตามฤดูกาลที่ล้นตลาด เมื่อแปรรูปแล้วทำให้ได้ราคาเพิ่มขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้นและเป็นการสร้างอาชีพเสริมอีกอาชีพหนึ่งให้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยทุกขั้นตอนในการผลิตและแปรรูป การบรรจุภัณฑ์ มีการควบคุมคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน และมีสมาชิกกลุ่มร่วมดำเนินกิจกรรม

2.3.4 ด้านหัตถกรรมและศิลปะประดิษฐ์

จากผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับทัศนคติเห็นด้วยทุกข้อ เป็นการสร้างงานฝีมือขึ้นในหมู่บ้าน ส่งเสริมการนำวัสดุจากธรรมชาติและวัสดุที่เหลือใช้แล้วมาประดิษฐ์เป็นของใช้ในครัวเรือนและเครื่องประดับ เช่น เครื่องประดับจากกะลามะพร้าว ซ้อนทัพพีจากไม้ และกะลามะพร้าว โมบายกะลามะพร้าว กระเป๋าสตางค์ ทำให้สมาชิกมองเห็นคุณค่าของที่เหลือใช้แล้ว มาทำให้เกิดประโยชน์เพิ่มมากขึ้น สามารถนำมาใช้งานเป็นของใช้ในครัวเรือนและเครื่องประดับบ้าน หรือเป็นของฝาก ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ สร้างอาชีพเสริมให้กับครอบครัว ลดการอพยพแรงงาน ทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น ทำให้เยาวชนรุ่นใหม่มีพัฒนาการทางกายและจิตใจที่ดี เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของชุมชนและประเทศชาติต่อไป

2.3.5 ด้านการพัฒนาปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ

จากผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีระดับทัศนคติเห็นด้วยอย่างมากในประเด็นส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำรงชีพที่ดีและปลอดภัยทั้งด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค แสดงว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการดำรงชีพที่ดีและปลอดภัย รู้จักการวางแผนให้เหมาะสมกับสถานที่ เวลา และโอกาส มีการประกอบอาชีพในทางที่ชอบที่ควร รู้หลักการบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ มี

ประโยชน์ สะอาด มีการจัดการที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค รู้จักการดูแลตนเอง หรือการใช้ยาสามัญประจำบ้านได้ถูกต้อง มีความสนใจในการตรวจสุขภาพตนเองเป็นประจำกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อเป็นการป้องกันและระวังโรคร้ายต่าง ๆ ได้

2.4 ทักษะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรกรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร

จากผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับทัศนคติเห็นด้วยทุกประเด็น โดยเฉพาะประเด็นความสามารถบริหารจัดการกลุ่มให้ก้าวหน้า และมีความเสียสละ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานกลุ่ม การบริหารบุคคลหลาย ๆ บุคคลให้อยู่ในกรอบระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มที่ตั้งขึ้นร่วมกัน มีการทำงานที่ประสานกันทั้งสมาชิกในกลุ่มเอง กลุ่มเครือข่ายและหน่วยงานส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีความเสียสละทั้งแรงกาย แรงใจ ให้กับงานนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ควรมีบุคลิกภาพที่ดี น่าเชื่อถือ การแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อย มีความสุภาพ และที่สำคัญการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่ม ควรเป็นการใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย เป็นกันเอง ไม่ใช่คำศัพท์ที่ยากเกินไปจนผู้ฟังไม่เข้าใจไม่รู้ว่าคืออะไร ซึ่งลักษณะนี้ตัวเจ้าหน้าที่ต้องรู้จักการปรับปรุงตัวเอง และควรถือปฏิบัติเพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งจะส่งผลให้การประสานงาน การทำงานร่วมกันได้ด้วยความราบรื่นทุกฝ่าย

2.5 ปัญหาของสมาชิกในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขาดจิตสำนึกในการเป็นสมาชิกกลุ่ม ไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในการดำเนินการต่าง ๆ เช่น ขาดการประชุมบ่อย ๆ ไม่เข้าไปร่วมกลุ่มกิจกรรมในการจำหน่ายสินค้าในช่วงงานเทศกาลต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะไปประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีเวลาในการมารวมกลุ่มเข้าร่วมทำกิจกรรม ทำให้ไม่มีผลงานความก้าวหน้า และยังขาดความรับผิดชอบต่องานที่กำหนดให้ทำร่วมกัน การไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามารับผิดชอบด้านเคหกิจเกษตรในบางพื้นที่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจึงต้องรับผิดชอบงานด้านนี้ทำให้ไม่เข้าใจเรื่องงานกลุ่ม การรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม ตั้งข้อบังคับ กฎระเบียบของกลุ่ม การถ่ายทอดความรู้ การสาธิตที่ไม่มี ความรู้ความเข้าใจและความชำนาญ จึงทำให้กลุ่มนั้น ๆ ต้องหยุดชะงักลงได้ มีผลทำให้การส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า หัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์ ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานกลุ่ม จึงทำให้กลุ่มห่างเหินการรวมกลุ่ม ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องให้ความสนใจงานกลุ่มมากขึ้น มีการประสานงานเครือข่าย ทั้งด้านการจัดการผลผลิต ผลิตภัณฑ์และการจัดการความรู้ให้มากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) สำนักงานเกษตรอำเภอสามเงา จังหวัดตาก นำผลการวิจัยไปปรับใช้และพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้มีความเข้าใจในการรวมกลุ่มและร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่มด้วยกัน
- 2) ควรเพิ่มขีดความสามารถของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการแปรรูปอาหาร ถนอมอาหาร หัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์ จนสามารถพัฒนาฝีมือแรงงานให้ดีขึ้น และสินค้ามีคุณภาพ โดยเชิญผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มาให้ความรู้และปฏิบัติควบคู่กันไป
- 3) ด้านความรู้ความสามารถในการถ่ายทอด นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานด้านเคหกิจเกษตรบางรายไม่มีความรู้ด้านเคหกิจเกษตรโดยตรง ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้การสาธิตอาหาร หัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์ และการบริหารจัดการกลุ่ม แต่ส่วนใหญ่จะมีความรู้ความสามารถด้านส่งเสริมการเกษตร จึงควรมีการฝึกอบรม การสาธิต แก่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ แลความสามารถในการสาธิตเพื่อนำไปถ่ายทอดให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความเข้าใจแจ่มแจ้งได้ต่อไป
- 4) ความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในส่วนของกลุ่มและหน่วยงานราชการยังมีไม่มากนัก จึงควรมีการกระตุ้นให้มีการรวมตัว โดยการจัดตั้งกลุ่มเครือข่าย เข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น พาไปทัศนศึกษา และประชุมสัมมนา มีกิจกรรมในกลุ่มดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง หากกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นจะเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกกลุ่มสนใจในการเข้าร่วมกลุ่ม สมาชิกเข้าประชุมอบรมทุกครั้งที่มีการนัดหมาย เข้าร่วมกลุ่มในการแปรรูปอาหาร ถนอมอาหาร หัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์ ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของทางราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ที่ให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องเงินทุนหมุนเวียน วัสดุ-อุปกรณ์ และความรู้ต่าง ๆ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ความต้องการความรู้ด้านเคหกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
- 2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเคหกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 3) คุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2521) นโยบายและแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์กองเกษตรสัมพันธ์
- _____ . (2523 ก) คู่มือการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กองพัฒนาการ
บริหารงานเกษตร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์กองเกษตรสัมพันธ์
- _____ . (2523 ข) บทบาทของสัตว์ชนบทในการพัฒนาการเกษตรเพื่อความมั่นคง
ของประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โรงพิมพ์กองเกษตรสัมพันธ์
- _____ . (2529) งานส่งเสริมเคหกิจเกษตร กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- _____ . (2530) คู่มือการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กองพัฒนาการ
บริหารงานเกษตร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์กองเกษตรสัมพันธ์
- _____ . (2534) แนวทางการดำเนินงานสถาบันเกษตรกร กองพัฒนาการ
บริหารงานเกษตร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์กองเกษตรสัมพันธ์
- _____ . (2539) แนวทางการดำเนินงานสถาบันเกษตรกร
กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์กองเกษตรสัมพันธ์
- _____ . (2546) แนวทางการดำเนินงานสถาบันเกษตรกร กลุ่มงานเคหกิจเกษตร
สำนักพัฒนาเกษตรกร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด
- _____ . (2550) นโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรปีงบประมาณ 2550
สำนักพัฒนาเกษตรกร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์กองเกษตรสัมพันธ์
- กานดา บูรณเกียรติ (2521) รายงานผลการวิจัยเรื่องบทบาทสตรีทางด้านการเกษตร ภาควิชา
จิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
- กังสาด เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2532) รายงานทิศทางการพัฒนางานสถาบันเกษตรกร
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
- กัลยาพร วัดแก้ว (2539) ความรู้และการนำความรู้ด้านเคหกิจเกษตรไปใช้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรจังหวัดพิจิตร (ออนไลน์) บทความย่อ ค้นคืนวันที่ 23 กันยายน 2549 จาก
<http://research.doae.go.th>

- กัลยารัตน์ อธิรัตน์ (2522) “ทัศนคติที่มีต่อสื่อมวลชน ของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลคอนมะเกลือ อำเภอน้อยทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” (ออนไลน์) บทความคัดย่อ ค้นคืนวันที่ 23 กันยายน 2549 จาก <http://research.doae.go.th>
- จุฬาลักษณ์ มาเป้ง (2540) “ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตของมหาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เฉลียว บุญภักดี สุดสวาท ดิสโรจน์ (2527) *จิตวิทยาและสังคม* สำนักงานวิจัย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- ชาติชาย พิทักษ์ชนาคม (2544) *ทัศนคติจิตวิทยาการเรียนการสอน* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาปริยัติธรรมและจริยศึกษา คณะคุรุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ชูชีพ อ่อนโลกสูง (2524) *การวัดด้านจิตพิสัย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จิตจักรวาล
- ถวิล ชาราโกชน (2526) “แม่บ้านเกษตรกรกับการพัฒนาประเทศ” ในรายงานการสัมมนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับตำบล สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้ จังหวัดสงขลา
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547) “การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 9 หน้า 281 – 302 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- พลสิทธิ์ สิทธิชนม (2546) “ทัศนคติและความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการเข้าศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ (2528) *จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย* คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
- พึงพิศ คุลยพัชร (2526) “สตรีเกษตรกร” ใน *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร* สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- _____ (2529) *งานส่งเสริมเคหกิจเกษตร* กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร กรุงเทพมหานคร
- _____ (2530) *รายงานประเด็นงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร* กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร กรุงเทพมหานคร

- _____. (2535) *สรุปรายงานการดำเนินงานพัฒนาสตรีในภาคการเกษตร กองพัฒนาการ
บริหารงานเกษตร กรุงเทพมหานคร*
- _____. (2536 ก) *งานส่งเสริมเคหกิจเกษตร กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร
กรุงเทพมหานคร*
- _____. (2536 ข) *สรุปรายงานการดำเนินงานพัฒนาสตรีในภาคการเกษตร กองพัฒนาการ
บริหารงานเกษตร กรุงเทพมหานคร*
- _____. (2539) *คู่มือการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร
กรุงเทพมหานคร*
- พิงพิศ ดุลยพัชร์ และจุฑามาศ ศรีวิวัฒน์ (2535) *สรุปรายงานการดำเนินงานพัฒนาสตรีในภาค
การเกษตร กรุงเทพมหานคร กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร*
- เพชรรัตน์ วรรณภีร์ (2534) *เป้าหมายงานเคหกิจเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 7
สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา*
- พัฒนกร ยาวิชัย (2543) “ทัศนคติของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตร
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน” (ออนไลน์) บทคัดย่อ ค้นคืนวันที่ 23 กันยายน
2549 จาก <http://research.doae.go.th>
- ไพศาล หวังพานิช (2523) *ทัศนคติของมนุษย์ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จิตจักรวาล*
- ภัทรภรณ์ ทัพบำรุง (2538) “ทัศนคติของนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรกรรมภาคเหนือที่มีต่อองค์การ
เกษตรกรในอนาคตแห่งประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ออนไลน์)
บทคัดย่อ ค้นคืนวันที่ 23 กันยายน 2549 จาก <http://research.doae.go.th>
- รวิวงศ์ ศรีทองรุ่ง (2543) *การพัฒนาบุคลิกภาพในการประชาสัมพันธ์ คณะวิทยาการจัดการ
สถาบันราชภัฏเพชรบุรี ชุมนนทการพิมพ์*
- ราชบัณฑิตยสถาน (2525) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 5
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์*
- ลักขณา ดิษยุบุตร (2522) “ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อวิทยากรการทำงานครั้งที่ 2 ของจังหวัด
ราชบุรี” (ออนไลน์) บทคัดย่อ ค้นคืนวันที่ 23 กันยายน 2549 จาก <http://research.doae.go.th>

วารกรณ์ แสนศรี (2543) “ความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธรที่มีต่อคุณลักษณะของครูผู้สอนวิชางาน
เกษตรพื้นฐาน ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ครุศาสตร์เกษตร)
บัณฑิต วิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ศิริมา เพ็ญรพัฒน์ (2530) ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับความรู้เทคโนโลยีของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ในภาคตะวันตก (ออนไลน์) บทคัดย่อ ค้นคืนวันที่ 23 กันยายน 2549

จาก <http://research.doae.go.th>

สุชา จันทร์เอม (2524) จิตวิทยาทั่วไป กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544) เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว สำหรับการวิจัยทาง

สังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร เลียงเชียง

สุรางค์รัตน์ กัญมาศ (2543) ทักษะคิดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อการส่งเสริมงานเคหกิจเกษตร

ตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (ออนไลน์) บทคัดย่อ

ค้นคืนวันที่ 23 กันยายน 2549 จาก <http://research.doae.go.th>

สำนักงานเกษตรอำเภอสามเงา (2549) ข้อมูลแผนพัฒนาการเกษตรอำเภอสามเงา จังหวัดตาก

อนงค์ พัฒนจักร (2535) การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา

บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น (ออนไลน์) บทคัดย่อ ค้นคืนวันที่ 23 กันยายน

2549 จาก <http://research.doae.go.th>

อุไรวรรณ โชติวิท (2521) บทบาทสตรีชนบทที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจปรับปรุงไร่นา

กรณีศึกษาดำบลหมื่นไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา (ออนไลน์) บทคัดย่อ

ค้นคืนวันที่ 23 กันยายน 2549 จาก <http://research.doae.go.th>

อภิรมย์ พรหมจรรยา ชูติมา ต่อเจริญ และศศิธร ทศนีย์ทิพากร (2540) “ทักษะคิดของนักศึกษา

และพนักงานโรงแรมที่มีต่อตำแหน่งงานในแผนกต่าง ๆ ของโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต ”

งานวิจัยโปรแกรมการโรงแรมและท่องเที่ยว วิทยาลัยชุมชนภูเก็ต

อิสรียา แก้วเพชร (2546) สภาพการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้อย หมู่ที่ 5 ตำบล

ห้วยน้อย จังหวัดขอนแก่น (ออนไลน์) บทคัดย่อ ค้นคืนวันที่ 23 กันยายน 2549

จาก <http://research.doae.go.th>

อิสรียา มีสิงห์ (2546) ความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น

(ออนไลน์) บทคัดย่อ ค้นคืนวันที่ 23 กันยายน 2549 จาก <http://research.doae.go.th>

ภาคผนวก

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย
เรื่องทัศนคติที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย
เรื่องทัศนคติที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

คำชี้แจง

ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ()
 หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. อายุ.....ปี [A1]
- 2.ระดับการศึกษา [A2]
 - () 1 ไม่ได้เรียนหนังสือ () 2 ระดับประถมศึกษา (ป.4 , ป.6)
 - () 3 ระดับมัธยมตอนต้น () 4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - () 5 ระดับอื่น ๆ (ระบุ)
3. การมาตั้งถิ่นฐานที่อำเภอนี้ [A3]
 - () 1 ตั้งรกรากมาตั้งแต่บรรพบุรุษ () 2 ย้ายมาจากที่อื่นปี
- 4.สถานภาพสมรส [A4]
 - () 1 โสด () 2 สมรส () 3 หย่า () 4 หม้าย
- 5.สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....ปี [A5]
6. ปัจจุบันดำรงตำแหน่งในกลุ่ม [A6]
 - () 1 ประธาน () 2 รองประธาน () 3 เลขานุการ
 - () 4 ทรัพย์กติก () 5 ประชาสัมพันธ์ () 6 สมาชิก
7. แหล่งเงินทุนของกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1 เงินหุ้น [A71]
 - () 2 ระดมเงินทุน [A72]
 - () 3 แหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน [A73]
 - () 4 แหล่งเงินทุนหมุนเวียนของทางราชการ [A74]
 - () 5 อื่น ๆ (ระบุ)..... [A75]

8. อาชีพหลัก (ตอบได้เพียงข้อเดียว) [A8]
- () 1 ทำนา () 2 ทำไร่ (ระบุ).....
- () 3 ทำสวน (ระบุ)..... () 4 เลี้ยงสัตว์ (ระบุ)
- () 5 ค้าขาย () 6 รับจ้าง
- () 7 อื่นๆ (ระบุ).....
9. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1 ทำนา [A91]
- () 2 ทำไร่ (ระบุ)..... [A92]
- () 3 ทำสวน (ระบุ)..... [A93]
- () 4 เลี้ยงสัตว์ (ระบุ)
- () 5 ค้าขาย [A95]
- () 6 รับจ้าง [A96]
- () 7 อื่นๆ (ระบุ)..... [A98]
10. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน [A10]
- ชาย.....คน [A101]
- หญิง.....คน [A102]
11. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) [A11]
- () 1 พื้นที่ของตนเอง.....ไร่ [A111]
- () 2 พื้นที่เช่า..... ไร่ [A112]
12. รายได้ปีที่ผ่านมา
- รายได้จากภาคเกษตร บาท/ปี [A12]
13. รายได้นอกภาคเกษตร
- รวมรายได้นอกภาคเกษตร บาท/ปี [A13]
14. รายจ่ายของครัวเรือนในปีที่ผ่านมา
- 14.1 ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตร บาท [A141]
- 14.2 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน บาท [A142]
- 14.3 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ บาท [A143]
- รวมรายจ่ายของครัวเรือนทั้งหมด..... บาท [A144]

ตอนที่ 2

2.1 ทักษะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร
พัฒนางานด้านเคหกิจเกษตรเพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัว

หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					
	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก	
ก. ด้านการจัดการบ้านเรือน						
1. ส่งเสริมให้มีการปรับปรุง บ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อย						[B111]
2. ส่งเสริมให้มีการดูแล สุขภาพของบุคคลในบ้านให้ แข็งแรง						[B112]
3. ส่งเสริมให้มีการจัดการ บริเวณบ้านให้สะอาด						[B113]
4. ส่งเสริมให้ปลูกผักรอบ ๆ บริเวณบ้านไว้บริโภค						[B114]
5. ส่งเสริมให้จัดเก็บ เครื่องใช้ในบ้านให้เป็น ระเบียบเรียบร้อยและหาง่าย						[B115]
ข. การถนอมอาหารและ โภชนาการ						
1. ส่งเสริมให้มีความรู้และ สามารถถนอมอาหารไว้ บริโภคได้นาน ๆ และในยาม ขาดแคลน						[B121]

หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					
	เห็นด้วย อย่าง มาก	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก	
2. ส่งเสริมให้มีความรู้ใน ด้านการบริโภคอาหารให้ถูก หลักโภชนาการ						[B122]
3. ส่งเสริมให้รู้จักการนำ ผลผลิตเกษตรมาถนอม อาหารไว้บริโภคและ จำหน่าย						[B123]
4. ส่งเสริมให้รู้จักการเลือก ซื้อผักและเนื้อสัตว์ที่สดและ สะอาดได้อย่างถูกต้อง						[B124]
ค. การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า						
1. ส่งเสริมให้มีการนำ วัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า						[B131]
2. ส่งเสริมให้มีความรู้ ความสามารถในการแปรรูป อาหาร						[B132]
3. ส่งเสริมให้มีการควบคุม คุณภาพทุกขั้นตอนในการ แปรรูปผลผลิตเกษตรตั้งแต่ วัตถุดิบจนถึงการผลิตและ บรรจุภัณฑ์						[B133]

หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					
	เห็นด้วย อย่าง มาก	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก	
4. ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์แปรรูป						[B134]
5. ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ						[B135]
6. มีการทำงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการ						[B136]
7. ฝึกปฏิบัติด้านการแปรรูป						[B137]
ง. หัตถกรรมและศิลปะประดิษฐ์						
1. ส่งเสริมให้นำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาประดิษฐ์เป็นของใช้ในครัวเรือน						[B141]
2. ส่งเสริมให้นำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นของใช้ในครัวเรือนและเครื่องประดับ						[B142]
3. สร้างงานฝีมือขึ้นในหมู่บ้าน						[B143]
4. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรม						[B144]
5. ฝึกปฏิบัติด้านการประดิษฐ์และหัตถกรรม						[B145]

หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่าง มาก	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก
จ. การพัฒนาปัจจัยสี่ในการ ดำรงชีพ					
1. ส่งเสริมให้รู้จักวิธีการการ จัดการอาหารสำหรับแต่ละ บุคคลในครัวเรือน					[B151]
2. ส่งเสริมให้นำวัสดุเหลือใช้ มาทำปุ๋ยหมักใช้เองใน ครัวเรือน					[B152]
3. ส่งเสริมให้รู้ถึงวิธีการจัดการ ด้านอาหารที่สะอาดและ ปลอดภัย					[B153]
4. ส่งเสริมให้รู้ถึงวิธีการจัดการ ด้านที่อยู่อาศัยให้สะอาด เรียบร้อยและเป็นระเบียบ					[B154]
5. ส่งเสริมให้รู้ถึงวิธีการดูแล เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มให้ สะอาดอยู่เสมอ					[B155]
6. ส่งเสริมให้เข้าใจถึงการใช้ ยารักษาโรคเบื้องต้นได้เป็น อย่างดี					[B156]
7. ฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา ตนเองอยู่เสมอ					[B157]

2.2 ทักษะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร

หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					
	เห็นด้วย อย่าง มาก	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก	
1. ความน่าเชื่อถือ						[B221]
2. ความน่าไว้วางใจในการทำงาน						[B222]
3. การใช้อำนาจในการตัดสินใจในการทำงาน						[B223]
4. ความรับผิดชอบต่อตำแหน่งหน้าที่						[B224]
5.ความเป็นกันกับสมาชิก						[B225]
6. การแบ่งงานให้สมาชิกช่วยกันทำ						[B226]
7.การประสานงานระหว่างสมาชิกและหน่วยงานต่าง ๆ						[B227]
8. การรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น						[B228]
9. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย						[B229]
10. ความความสามารถในการบริหารกลุ่มให้ก้าวหน้า						[B2210]
11 .ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์						[B2211]

หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					
	เห็นด้วย อย่าง มาก	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก	
12.ความซื่อสัตย์สุจริต						[B2212]
13. ความยุติธรรม						[B2213]
14. ความเสียสละ						[B2214]
15. ความมีบุคลิกภาพดี						[B2215]
16. ความตรงต่อเวลา						[B2216]
17. การแต่งกายสุภาพ เรียบร้อย						[B2217]
18.ความสามารถในการ สาริตจนเป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้ง						[B2218]

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกในการส่งเสริมสหกิจเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. สมาชิกขาดจิตสำนึกในการเป็นสมาชิกกลุ่ม						[C1]
2. สมาชิกขาดความรับผิดชอบต่อกกลุ่ม						[C2]
3. สมาชิกมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ในกลุ่ม						[C3]
4. สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม						[C4]
5. สมาชิกขาดความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน						[C5]
6. สมาชิกขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต่าง ๆ ในกลุ่ม						[C6]
7. สมาชิกขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม						[C7]
8. ขาดความร่วมมือจากสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่ม						[C8]
9. ขาดการแนะนำและเอาใจใส่จากหน่วยงานต่าง ๆ						[C9]
10. ขาดความรู้ในการวางแผนการดำเนินงานในกลุ่ม						[C10]

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
11. ขาดความรู้ในด้าน						
11.1 การจัดการบ้านเรือน[C111]
11.2 การถนอมอาหารและโภชนาการ[C112]
11.3 การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า [C113]
11.4 หัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์ [C114]
11.5 การพัฒนาปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ [C115]
12. ขาดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านส่งเสริมเคหกิจเกษตรโดยตรง						[C12]

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- 4.1 การส่งเสริมด้านการจัดการบ้านเรือน
.....[D1]
- 4.2 การส่งเสริมด้านการถนอมอาหาร.....
.....[D2]
- 4.3 การส่งเสริมด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า.....
.....[D3]
- 4.4 การส่งเสริมด้านการหัตถกรรมและศิลปประดิษฐ์.....
.....[D4]
- 4.5 การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ.....
.....[D5]
- 4.6 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร.....
..... [D6]

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางอรุณี เกื้อเหลืออง
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 26 ตุลาคม 2506
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
ประวัติการศึกษา	ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2549
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว